

Ressource som begrundelse for at standse strafforfølging

En analyse af anvendelsen af retsplejelovens § 721,
stk. 1, nr. 3 og § 722, stk. 1, nr. 5, og heraf udledte
kriterier

Martin Sidenius Sørensen

Studienr. 2014-5585

Kandidatspeciale

Aalborg Universitet

Forår 2020

0 - Abstract

The police and prosecutors' resources are, alongside the general public systems resources, under constant debate. It is however not that common, that there is given a direct statutory access to take the expected use of resources into account when deciding whether or not a criminal investigation should proceed or not. It is however a possibility within the danish criminal procedure.

The bill was passed in 1986, stating, that the case can be closed, if implementation of the cases will result in difficulties, costs or processing times, that isn't in reasonable correlation with the significance of the case and the punishment, that can be expected to be sentenced. There is, however, not much awareness about the use and implementation of the sections, which are now to be found in the Danish Administration of Justice Act, section 721 and section 722.

With an interest to explore the use of the sections, the author was given access to all cases that has been submitted to the regional State Attorney in Viborg in the period from June 1st, 2016 and to present date. The author was given access under condition of confidentiality.

The thesis revolves around the two main questions; how are the sections being used today, and which objective conditions, if any, can be set for use of the sections.

The project initially starts by describing some of the essential considerations dominating the criminal procedure. The project then analyze and describe the sections, and the background and reasoning behind the sections are explored and discussed.

The project then analyze 76 cases and gives both objective data and a more in-depth view of some of the cases, and it is discussed whether or not the sections are being used as intended.

The results are somewhat surprising. The sections are not used in the direct way they were intended to be used but is used as a basis for closing some cases, that could not otherwise have been closed. But they aren't directly used as a way to spare resources in larger cases.

Finally, the conclusion is, that the sections is primarily used, if the criminal charge is more than 4 years old, the criminal charge mild or at least not severe or serious, and if the defendant is gone, and there has been made every possible attempt to find the defendant. The sections are also used in the situation, where the defendant has been given an entry ban to Denmark, and the expulsion has been executed.

Indholdsfortegnelse

0 - ABSTRACT	1
1 INDLEDNING	4
1.1 INDLEDENDE OVERVEJELSER	5
1.2 PROBLEMFOMULERING.....	7
1.3 AFGRÆNSNING	7
1.4 METODE	7
1.5 PROJEKTETS OPBYGNING	8
1.6 RETSKILDEMÆSSIGE OVERVEJELSER	9
2 GENERELLE PRINCIPPER AF VÆSENTLIGHED FOR OPGAVEN.....	10
2.1 LEGALITETSPRINCIPPET	11
2.2 OPPORTUNITETSPRINCIPPET	12
2.3 LIGHEDSPRINCIPPET	14
2.4 DEN MATERIELLE SANDHEDS PRINCIP	15
3 RESSOURCEHENSYN SOM BEGREB	15
4 BAGGRUNDEN FOR RESSOURCEBESTEMMELSERNE.....	17
4.1 HENSYNET TIL SIGTEDE	18
4.2 HENSYNET TIL RESSOURCERNE	19
5 DET GENERELLE LOVGRUNDLAG OM SLUTNING AF STRAFFESAGER INDEN DOM.....	19
5.1 GENERELT OM PÅTALEOPGIVELSER	20
5.2 GENERELT OM TILTALEFRAFALD.....	20
6 RESSOURCEBESTEMMELSERNE – RETSPLEJELOVENS § 721, STK. 1, NR. 3 OG § 722, STK. 1, NR. 5.....	22
6.1 VANSKELIGHEDER, OMKOSTNINGER ELLER BEHANDLINGSTIDER – 1. LED	23
6.1.1 <i>Vanskeligheder</i>	23
6.1.2 <i>Omkostninger</i>	23
6.1.3 <i>Sagsbehandlingstider</i>	24
6.2 RIMELIGT FORHOLD TIL SAGENS BETYDNING – 2. LED.....	25
6.3 STRAF, SOM I GIVET FALD KAN FORVENTES IDØMT – 3. LED.....	25
6.4 SAMMENFATTENDE	26
6.5 SÆRLIGT VEDRØRENDE HELE SLUTNINGER AF SAGER	26
6.6 FORHOLDET MELLEM PÅTALEOPGIVELSE OG TILTALEFRAFALD.....	28
7 DEN FAKTISKE ANVENDELSE AF RESSOURCEBESTEMMELSERNE	28
7.1 PROCEDUREN OG FORELÆGGELSESGREGLERNE.....	28
7.2 DEN SAMLEDE ANVENDELSE	29
7.3 FORLØBET TID	31
7.4 UDREJSESTATUS OG FORSØG PÅ FORKYNDELSE ELLER UDLEVERING	36
7.5 KRIMINALITETENS ART OG DERVED FØLGENDE STRAF	40
7.6 SAGER, HVOR DER ER SKET UDVISNING	43
7.6.1 <i>Sager om overtrædelse af udlændingeloven</i>	47
7.7 HERBOENDE.....	48
7.8 ANDRE SLUTNINGSMÅDER – 722, STK. 2, 722, STK. 1, NR. 4, JF. 89.....	50
7.9 SAMMENFATTENDE	53
8 KRITERIER FOR AT MEDDELE SLUTNING PÅ RESSOURCER	56
9 KONKLUSION	58
10 LITTERATURLISTE	61

11 ANSLAGSSIDE..... 62

1 Indledning

Politiets, og det offentliges ressourcer generelt, er under konstant debat i offentligheden. Det er imidlertid sjældent, at det fremkommer, at rettigheder, forpligtelser og opgaver på grund af hensynet til ressourcer kan tilsidesættes eller ses bort fra. Det offentlige system er netop bygget op omkring at overholde en række pligter mod, at skat betales, ligesom borgeren i samfundet skal overholde en række forpligtelser for derimod at opnå en række rettigheder. En af disse rettigheder er, at borgeren kan have tiltro til, at hvis borgeren bliver udsat for et strafbart forhold, vil samfundet gøre sit for at stille den strafskyldige til ansvar.

Det forekommer derfor lidt som en selvmodsigelse, at straffesystemet kan se bort fra pligten om at strafforfølge visse sager, når der ikke er ressourcer til det. Det kan forekomme vanskeligt at finde en tilsvarende bestemmelse i for eksempel skattelovgivningen, hvorefter ressourcer kan begrunde et ophør af forsøg på inddrivelse, fordi det er for dyrt. Det kan endvidere forekomme som en ganske dårlig sag i det offentlige billede, hvis man foretog en sådan disposition. At det formentlig jævnligt forekommer i praksis mange steder er en helt anden sag.

Der er imidlertid givet en direkte hjemmel i retsplejeloven til, at anklagemyndigheden kan undlade at retsforfølge, hvis ressourcerne til forfølgningen bliver for omfattende. Det kan forekomme paradoksalt i et retssamfund. Modsat kan det imidlertid heller ikke gå, at man skal bruge en enorm mængde ressourcer på at forfølge et forhold, der måske ikke giver noget resultat, eller der i den samlede sag ikke vil have en betydning for strafudmålingen. Hertil er det offentliges ressourcer nok for knappe.

Der er imidlertid et ret væsentligt hensyn at tage til den forurettede i sagen, der ikke vil opnå retfærdighed for den forbrydelse, der er blevet begået imod ham eller hende. Der er tillige et hensyn til samfundets opfattelse af straffesystemet, og hermed dennes forventninger til, at strafbare forhold bliver forfulgt. Det kan ikke gå, hvis man har et system, hvor det at være god nok til at gemme sig efter at være blevet bekendt med en sigtelse medfører, at man ikke længere straffes. Modsætningsvist kan det anføres, at forældelsesreglerne netop giver mulighed for at

gemme sig for at undgå straf. Reglerne finder dog som altovervejende hovedregel kun anvendelse, så længe man ikke har været sigtet.¹

Reglerne om påtaleopgivelse og tiltalefrafald på baggrund af ressourcer åbner muligheden for, at anklagemyndigheden under visse betingelser kan beslutte at opgive videre forfølgning af en sag, hvis det bliver for ressourcekrævende at gennemføre den. Disse betingelser er imidlertid vagt formulerede, hvilket gør det svært for udenforstående personer at vide, i hvilke situationer man kan meddeles et sådant tiltalefrafald, eller hvornår der kan opgives påtale.

Der blev tidligere, frem til år 2005, årligt udgivet en Anklagemyndighedens Årsberetning, hvor der løbende blev lavet praksisgennemgange for udvalgte områder. Årsberetningerne tjente flere formål. For det første blev det et praktisk redskab, hvorefter anklagemyndighedens medarbejdere kunne finde fortolkningsmateriale, praksis mv. til at løse en sag. For det andet tjente årsberetningen det formål, at der blev sikret åbenhed om praksis, hvilket ellers kan være svært at opnå og imødekomme. Der er således ikke længere en central adgang eller en central publikation, der på samme måde redegør og giver indblik i den årlige praksis.

Da denne praksissamling ikke længere udgives i samme format, er det således en interessant tilgang til bestemmelserne at undersøge, hvordan bestemmelserne anvendes. Det er endvidere interessant at se på, hvad der i givet fald skal til, og hvilke betingelser der skal være opfyldt for, at slutte hele eller dele af en sag i medfør af bestemmelserne. Dette vil være projektets fokus.

1.1 Indledende overvejelser

Projektets fokus vil være retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 5 om tiltalefrafald på baggrund af ressourcer og den tilsvarende bestemmelse om påtaleopgivelser i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3. Fokus er nærmere bestemt, om det ved en gennemgang af praksis er muligt at udlede en form for mere objektive betingelser for anvendelsen af bestemmelserne.

¹ Straffeloven § 94, stk. 5, modsætningsvist. Om forældelse efter sigtelse, se straffelovens § 94, stk. 6.

Der knytter sig til bestemmelserne anvendelse en række principielle overvejelser, der mere er politisk begrundede end egentligt juridiske, men som det er vanskeligt at undgå at berøre: Når det i loven forudsættes, at man kan opgive den videre sagsbehandling og retsforfølgning fordi det bliver for ressourcekrævende, bliver man nødt til at stille spørgsmålet, *hvornår* sagen bliver for ressourcekrævende.

Man bliver endvidere nødt til at stille sig selv spørgsmålet, om *alle typer* af sager kan blive for ressourcekrævende. Det er nok svært at forestille sig, at man kan slutte en sag efter bestemmelserne, hvis sagen handler om drab eller forsøg herpå, voldtægt eller anden meget grov kriminalitet. Dette er forholdene nok for alvorlige til. Det er imidlertid ikke umuligt at forestille sig scenariet, at en sag om vold begået af en gruppe i forening kan blive så omfangsrig at efterforske på grund af mængden af vidner, eller at centrale vidner eller personer er flygtet til udlandet, at sagen ikke i sin helhed kan føres videre. Kan bestemmelserne således anvendes her?

Spørgsmålene kan kun vanskeligt besvares, i det der ikke foreligger retspraksis på området, og der er tale om teoretiske spørgsmål, der muligvis ikke vil opstå konkrete sager med i virkeligheden.

Det er ikke desto mindre væsentligt at have sig for øje, at der er nogle situationer, hvor bestemmelserne trods sine meget brede formuleringer ikke kan tilsigtes anvendt.

Det er endvidere en væsentlig pointe, om bestemmelserne med sin identiske ordlyd medfører identiske objektive krav. Det er nærliggende at antage, at der gælder samme forudsætninger for anvendelsen af såvel påtaleopgivelsen som tiltalefrafaldet. Omvendt er en påtaleopgivelse en fuldstændig henlæggelse af sagen uden sanktion, hvor tiltalefrafaldet trods alt er en skyldkendelse, dog i visse tilfælde uden yderligere sanktion.

Til besvarelse af hovedspørgsmålene er den normale fremgangsmåde i et juridisk projekt, at man analyserer retspraksis med henblik på at fastlægge retstilstanden for en given juridisk problemstilling. Denne metode benævnes den retsdogmatiske metode.

Dette er imidlertid vanskeligt, i det tiltalefrafald og påtaleopgivelser kun meget sjældent indbringes for domstolene. Det har således ikke været muligt at udfinde nogen domme eller kendelser, der vedrører det snævre spørgsmål.

Til projektet er derfor gennemgået en lang række administrative afgørelser. Forfatteren er blevet givet aktindsigt ved Statsadvokaten i Viborg på den måde, at der er givet tilladelse til gennemgang af den journalgruppe, hvorunder sager om påtaleopgivelser og tiltalefrafald på ressourcer journaliseres. Perioden omfatter 1. juni 2016 til 8. maj 2020. Aktindsigten har således omfattet i alt 109 sager, hvoraf 76 har relevans for opgaven. Det er imidlertid med den begrænsning, at ikke alle sagens dokumenter foreligger på sagen. Der er i de fleste tilfælde alene en indstilling fra politiet og en afgørelse fra statsadvokaten. I langt de fleste tilfælde er det dog tilstrækkeligt til at få en fremstilling af sagen og dens faktiske omstændigheder, herunder navnlig det, der så viser sig at have betydning ved afgørelsen.

1.2 Problemformulering

På baggrund af ovenstående vil det problem, der undersøges, være følgende:

- Hvordan anvendes retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3, og retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 5, ved Statsadvokaten i Viborg, og hvilke nærmere objektive betingelser, hvis nogle, kan opstilles for anvendelsen af bestemmelserne?

1.3 Afgrænsning

Projektet er af hensyn til omfang samt relevans afskåret i al væsentlighed fra at behandle andre former for tiltalefrafald og påtaleopgivelser. Der fremgår således alene oplysninger herom af hensyn til forståelsen af de relevante bestemmelser, eller hvor det af hensyn til diskussionen er nødvendigt.

Projektet er endvidere afskåret fra i væsentlighed at behandle spørgsmål om tidligere perioder af sager og tidligere praksis, da der ikke foreligger oplysninger herom i journalsystemet, men henhører under tidligere journalsystem, hvortil der ikke har været adgang.

Endelig afgrænses projektet fra i al væsentlighed at behandle den proces, der følger efter en eventuel færdiggjort efterforskning, herunder domstolsprøvelsen mv.

1.4 Metode

Metoden kan vanskeligt fastlægges. Reelt set er den anvendte metode en blanding af den retsdogmatiske og den retssociologiske metode. Den retssociologiske metode anvendes navnlig til

at beskrive, hvorledes samfundet har påvirket udviklingen af retten.² Den retsdogmatiske metode finder navnlig anvendelse gennem en analyse af især retspraksis, og hvor man med analysen forsøger at fastlægge en given retstilstand.³

Nærværende projekt anvender den ovenstående metode, men anvender imidlertid ingen retspraksis. Dette skyldes, at der ikke findes retspraksis på området, og administrativ praksis er således den eneste anvendelige retskilde, der er. Hertil anvendes, hvor muligt, fortolkningsbidrag i form af forarbejder. Yderligere fortolkningsbidrag i form af teoretikeres og praktikeres bidrag anvendes, hvor det findes, men igen er der begrænsede mængder inden for det meget snævre område, som projektets fokus er.

Projektet anvender metoden til at løse og beskrive gældende ret på området, hvis dette er muligt, som det er retsdogmatikkens opgave. Det er således ikke alene målet, at der skal løses en konkret juridisk problemstilling, eller skabes en ny regel gennem analyse, men lige så meget beskrive anvendelsen af området.

1.5 Projektets opbygning

Projektet er bygget op med en indledning, hvor der bliver behandlet nogle af de grundlæggende principper inden for strafferetsplejen. Dette er blandt andet nødvendigt af hensyn til forståelsen af nogle af hensynene og argumenterne for og imod ressourcebestemmelserne.

Der følger herefter en generel gennemgang af lovgrundlaget for påtaleopgivelser og tiltalefrafald. Denne gennemgang skal tjene til forståelsen af det lovgrundlag, som ressourcebestemmelserne er en del af og opererer i. Ressourcebestemmelsernes enkelte dele vil herefter blive gennemgået og analyseret med henblik på at øge forståelsen af dem og baggrunden for dem samt forsøge at fastlægge det egentlige område for anvendelsen.

² http://denstordanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Kriminologi/retssociologi

³ Munk-Hansen, C., Retsvidenskabsteori, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2014, s. 87.

Herefter følger en gennemgang af den konkrete anvendelse af ressourcebestemmelserne ved Statsadvokaten i Viborg. Det er væsentligt at bemærke, at der alene er omfattet sager, der har været forelagt Statsadvokaten i Viborg. Der er således ikke medtaget sager fra de enkelte politikredse, Statsadvokaten i København eller Rigsadvokaten. Dog er Rigsadvokatens afgørelse til stede i de sager, hvor Statsadvokaten i Viborgs afgørelse har været påklaget til Rigsadvokaten. For så vidt angår perioden omfatter gennemgangen alle sager, der i perioden fra 1. juni 2016 til 8. maj 2020 har været forelagt Statsadvokaten med indstilling om slutning efter ressourcebestemmelserne, og hvor der på tidspunktet er truffet en afgørelse.

Gennemgangen kan således alene sige noget om, hvad praksis og anvendelsen er ved SAV, og hvilke sager politikredsene indstiller. Som det vil fremgå af forelæggelsesreglerne nedenfor under pkt. 7.1 vil angiveligt en stor del af sagerne aldrig nå de regionale statsadvokater.

På baggrund af gennemgangen vil der afslutningsvist blive forsøgt at udfinde nogle kriterier og nogle principper for, hvornår der kan meddeles ressourcebegrundet slutning ved Statsadvokaten i Viborg.

Det er vigtigt at have for øje, at forfatteren har fået adgang til data til projektet i form af afgørelser fra Statsadvokaten i Viborg under tavshedspligt. Dette bevirker, at alle sagsresuméer mv. så vidt muligt er holdt fuldstændig fri for faktuelle omstændigheder, der kan medvirke til identifikation af sagen. Dette bevirker også, at man som læser kan sidde og få fornemmelsen af, at der måske mangler lidt oplysninger, eller resumeet virker unødigt anonymt. Det har imidlertid sin begrundelse heri. Det er desuden med samme begrundelse, at rådata ikke er vedlagt som bilag, da dette ville være et brud på tavshedspligten.

1.6 Retskildemæssige overvejelser

Det almindelige retskildehierarki er naturligvis anvendt, og øverst i dette hierarki forefindes loven. I projektet er navnlig anvendt retsplejeloven og enkelte steder straffeloven.

Forfatteren har haft et skarpt fokus på, at den væsentligste bidragsyder af empiri og retsgrundlag er administrativ praksis. Det har imidlertid haft en yderst væsentlig betydning for problemstillingens løsning, at der ikke findes retspraksis på området.

Administrativ praksis udgør en meget stor del af de samlede, juridiske afgørelser, der træffes årligt, og skulle det vise betænkeligt at lægge administrativ praksis til grund, vil det udhule en stor del af det juridiske grundlag, der er tilgængeligt.

Hernæst må tillægges, at administrativ praksis ofte lægges til grund ved domstolene, så længe den er retmæssig.⁴ Ændrer domstolene myndighedens afgørelse, vil al fremtidig praksis imidlertid være bundet heraf⁵ – eller i det mindste indtil domstolene på ny træffer afgørelse om spørgsmålet. Navnlig på denne baggrund må det findes mindre betænkeligt at anvende administrativ praksis, og lægge denne til grund ved opgavebesvarelsen.

Forfatteren har haft for øje, at den anvendte praksis udspringer fra en myndighed, men har lagt den anvendte praksis til grund under henvisning til, at der ikke er praksis fra kilder højere i det retskildemæssige hierarki.

Hertil er der anvendt juridisk teori fra forskellige kilder. Den juridiske teori anvendes navnlig som bidrag til den redegørende del, og som kilde til det mere grundlæggende jura. Forfatteren har haft for øje, at juridisk teori reelt set er lov, regler og lignende, der gennem øvrige fortolkningsbidrag af forfatteren fortolkes til juridisk teori.

Der er endelig anvendt fortolkningsbidrag i form af betænkninger og lovforarbejder. Disse anvendes navnlig med henblik på at forsøge at fastlægge formålet med bestemmelserne og sammenholde den faktiske anvendelse hermed.

2 Generelle principper af væsentlighed for opgaven

For at forstå og i tilstrækkeligt omfang kunne sætte sig ind i tiltalefrafald og påtaleopgivelser, er det nødvendigt at se på de to herskende principper, der typisk er for en anklagemyndigheds

⁴ Munk-Hansen, C., Retsvidenskabsteori, 1. udgave, 1. opslag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2014, s. 340.

⁵ Munk-Hansen, C., Retsvidenskabsteori, 1. udgave, 1. opslag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2014, s. 340.

arbejde og virke – legalitetsprincippet og opportunitetsprincippet. Herudover er det nødvendigt at se på lidt yderligere principper, der er herskende i den strafferetlige disciplin.

2.1 Legalitetsprincippet

Legalitetsprincippet, som det omtales her i projektet, er det straffeprocessuelle legalitetsprincip. Det straffeprocessuelle legalitetsprincip er i kort version, at hvor en anklager eller lignende mener, at der er bevismæssig dækning for, at en person har begået et strafbart forhold, er denne forpligtet til at rejse tiltale.⁶ Det medfører endvidere, at hvor der er mistanke om strafbart forhold, skal der som udgangspunkt indledes efterforskning.

Legalitets- og opportunitetsprincippet er således en form for opfattelse af, hvordan anklagemyndigheden skal udøve sit virke. Legalitetsprincippet er udtryk for den retstilstand, hvor det i loven er angivet, i hvilke tilfælde der skal rejses tiltale, og i hvilke tilfælde det kan undlades.⁷

Legalitetsprincippet medfører navnlig, at anklageren eller anden person, der kan sidestilles hermed, ikke kan vælge at undlade tiltale, medmindre dette er direkte hjemlet. Det betyder ligeledes, at man ikke kan forhandle sig til mildere straffe eller bortfald af sigtelser mod oplysninger om andre, mere alvorlige forbrydelser eller personer, eller lignende. Visse af disse forhold kan dog medvirke som strafformildende grunde.⁸ Det samme kan i øvrigt en lang sagsbehandlingstid, så længe dette ikke kan påregnes gerningsmanden.

Det klare, principielle udgangspunkt i dansk ret er, at politi og anklagemyndighed skal udøve arbejde målrettet og ansvarligt. Dette indebærer, at lovovertrædelser, der er strafbare, så vidt muligt skal strafforfølges.⁹

Det medfører imidlertid, at mængden af sager, der reelt set skal føres til domstolene, bliver større, da anklageren ikke kan vælge at se bort fra forhold, denne er bekendt med, og hvor anklageren

⁶ Nielsen, G.T., Straffesagens gang, 5. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2011, s. 109

⁷ Betænkning, kap. 14,

⁸ Straffelovens § 82

⁹ Vestergaard, J., Straffeprocessen – grundtræk af dansk strafferetspleje, 2. udgave, 2. oplag, Gjellerup, 2019, s.

mener, at der kan opnås domfældelse. En striks anvendelse af legalitetsprincippet indebærer i teorien, at ethvert forhold skal forfølges med alle nødvendige ressourcer.¹⁰

Dansk ret er i vid udstrækning bygget op omkring legalitetsprincippet¹¹, om end det dog kan anføres, at retsplejelovens § 722, stk. 2, er udtryk for en bred adgang til at frafalde tiltale¹², ligesom resten af § 722 om tiltalefrafald kan opfattes som udtryk herfor, selvom § 722, stk. 1, opsætter nærmere grænser for anvendelsen.

Modsat legalitetsprincippet er opportunitetsprincippet.

2.2 Opportunitetsprincippet

Opportunitetsprincippet står i modsætning til legalitetsprincippet i den forstand, at det ikke binder anklagemyndigheden i at rejse tiltale, når beviset er til stede, men derimod selv kan disponere og rejse tiltale, hvor det findes opportunt.¹³ Opportunitetsprincippet strider i et vist omfang mod den traditionelle opdeling af det danske retssystem, hvor den anklagende del af systemet ikke er den samme som den dømmende.

Tiltalefrafald er som nævnt i det store hele udtryk for opportunitetsprincippet. Retsplejelovens § 722 giver anklagemyndigheden en mulighed for at frafalde tiltalen under nogle nærmere angivne omstændigheder, og skønt visse af bestemmelserne har en ganske bred formulering, anvendes tiltalefrafald ikke særlig ofte, og typisk kun i nogle typetilfælde.¹⁴ Her kan nævnes navnlig tiltalefrafald i sager omfattet af retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 4.

Det falder da også i god tråd med hensigten bag strafferetten, herunder strafferetsplejen, og den danske opbygning heraf, at tiltalefrafald som udgangspunkt har undtagelsens karakter.

¹⁰ Vestergaard, J., Straffeprocess – grundtræk af dansk strafferetspleje, 2. udgave, 2. oplag, Gjellerup, 2019, s.

¹¹ Nielsen, G.T., Straffesagens gang, 5. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2011, s. 110

¹² Nielsen, G.T., Straffesagens gang, 5. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2011, s. 110

¹³ Straffesagens gang, s. 109

¹⁴ Straffesagens gang, s. 110

Efter retsplejelovens § 96, stk. 2, har offentlige anklagere blandt andet til opgave at drage strafskyldige til ansvar, samt sikre, at uskyldige ikke går fri. I denne bestemmelse ligger blandt modsætningen til opportunitetsprincippet, da der heri ligger en forpligtelse til at sikre, at skyldige bliver straffet.

Det kan imidlertid anføres, at sondringen mellem legalitets- og opportunitetsprincippet udviskes noget, hvis der lovmæssigt er gennemført et legalitetsprincip, men samtidig hermed giver en bred og vagt formuleret adgang til at frafalde tiltale.¹⁵

En bredere adgang til anvendelsen af den opportune løsning vil kunne åbne for muligheden for en større individuel behandling, hvor omfattende strafforfølgning kan undgås, hvis det ikke er påkrævet er samfundsmæssige hensyn.¹⁶ Herimod taler imidlertid hensynet til sigtede, der kan få vanskeligt ved at få prøvet skyldsspørgsmålet ved domstolene, ligesom der kan risikere at ske en kompetenceforskydning fra domstolene til anklagemyndigheden.¹⁷

Der er imidlertid en procesøkonomisk gevinst ved en bredere anvendelse af opportunitetsprincippet, navnlig hvis der er mulighed for at kunne slutte hele eller dele af bagatelagtige sager.¹⁸ Der forekommer i praksis endvidere en ret ved anvendelse af princippet, og det kan siges at være udtrykt flere steder i loven, om end i en mere eller mindre lempelig form. Retsplejelovens § 742, stk. 2, om politiets afvejning af indledning af efterforskning, kan opfattes som udtryk for muligheden for at slutte en sag, hvis det findes hensigtsmæssigt.¹⁹ Der stilles dog det krav, at der skal foretages en afvejning af realiteten i anmeldelsen, men denne er nødvendigvis mere eller mindre afhængig af den person, der modtager anmeldelsen, eller skal træffe afgørelse om afvisning. Bestemmelsen kan under alle omstændigheder tages til udtryk for en mulighed for på et tidligt stadie at undgå at anvende ressourcer på en sag, der virker ubegrundet.

¹⁵ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 14, s. 153

¹⁶ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 14, s. 153

¹⁷ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 14, s. 154

¹⁸ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 14, s. 154

¹⁹ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 184

Der må imidlertid altid stilles visse krav til anvendelsen af et udtrykt opportunitetsprincip, og bestemmelser, der bliver for brede i anvendelsen, vil kunne have visse utilsigtede følger, om end det i nuværende, dansk kontekst virker usandsynligt.

2.3 Lighedsprincippet

Lighedsprincippet er en helt grundlæggende del af det danske system, og går igen mange steder i det offentlige system. Det er en integreret del af hele det offentlige, herunder blandt andet i forvaltningsretten.²⁰ Lighedsprincippet går helt kort ud på, at lige forhold behandles lige.²¹ Det vil sige, at to ens sager skal ende med samme resultat, og at alle sager skal behandles efter samme principper og have samme, tilstrækkelige sagsbehandling.

Politiet og anklagemyndigheden generelt er undergivet forvaltningsrettens regler, og er dermed også undergivet lighedsprincippet. Med til lighedsprincippet hører endvidere, at forvaltningen ikke kan vælge og vrage mellem de sager, som skal behandles, og de, som ikke skal, men er bundet af loven om at behandle sagen.

Der findes ikke umiddelbart et nedfældet, strafferetligt lighedsprincip. Det er dog ikke ensbetydende med, at det ikke findes, men det er spørgsmålet, om ikke det ligger som en del af legalitetsprincippet. Legalitetsprincippet er jo som nævnt et udtryk for en lovmæssig forpligtelse til at rejse tiltalte, hvor beviset er til stede, og det må ligge heri, at der ikke som udgangspunkt kan handles forskelligt overfor ens forhold.

Det må endvidere anføres, at lighedsprincippet, ligesom legalitetsprincippet, står i kontrast til opportunitetsprincippet. Som beskrevet er essensen i det opportune, at den mest brugbare løsning i den givne situation anvendes, hvilket unægtelig vil medføre, at der sker en ulige anvendelse af reglerne i ens situationer.

²⁰ Bønsing, S., Almindelig forvaltningsret, 3. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2013, s. 311

²¹ Bønsing, S., Almindelig forvaltningsret, 3. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2013, s. 311

2.4 Den materielle sandheds princip

Den materielle sandheds princip er i realiteten et princip, der er tillagt domstolene at følge. Det betyder kort fortalt, at domstolenes opgave er at finde frem til sandheden i sagen, heraf den materielle sandheds princip.

Domstolene har i sidste ende ansvaret for at vurdere den tiltaltes skyld, og herefter pålægge en skyldig sanktioner – sanktioner, som i mange tilfælde kan være ødelæggende for den dømte.²²

Princippet har i lighed med objektivitetsprincippet i retsplejelovens § 96, stk. 2, til opgave at sikre, at uskyldige går fri, mens skyldige bliver dømt. Eftersom at domstolene er tillagt det endelige ansvar i straffesager, er der knyttet en række rettigheder til domstolenes virke i en straffeprocess.

Det er således et ganske grundlæggende og fæstet princip, der primært har til opgave at beskytte personer mod at blive uskyldigt dømt. Det er imidlertid tillige et princip, som ikke kommer reelt til anvendelse, før end sagen indbringes for domstolene. I en proces, hvor der ligger en stor grad af valgfrihed bag, som et opportunt system ville være udtryk for, ville denne del af processen blive skåret væk, og beskyttelsen i flere tilfælde blive illusorisk.

Det kan anføres, at tiltalefrafald punkterer denne proces, og dermed sætter en stopper for den nærmere anvendelse deraf, hvilket da også har sin delvise rigtighed. Omvendt må det anføres, at kravet om, som det fremgår nedenfor, at skylden skal være utvivlsom, redder den i et vist omfang, og begrænser da i hvert fald uhensigtsmæssigheden heri.

3 Ressourcehensyn som begreb

Ressourcehensyn som begreb skal forstås meget bredt, og kan forekomme som en besværlig sondring at lave. Det må imidlertid anføres, at det finder sted hver dag, hele tiden, ligesom det forekommer på alle planer i hierarkiet. Samfundet generelt er undergivet konstante, ressourcemæssige begrænsninger, og det ville i den kontekst forekomme meget besynderligt, hvis ikke også anklagemyndigheden var ramt heraf.

²² Kistrup, M., Poulsen, J.L., Røn, J., Rørdam, T., Straffeprocessen, 3. udgave, 1. opslag, Karnov Group, 2018, s. 24

Ressourcehensyn forekommer mere eller mindre direkte flere steder i loven. Af interesse for projektet kan navnlig henvises til retsplejelovens § 742, stk. 2, hvor der foretages en vurdering af anmeldelsen. Denne vurdering foretages navnlig med henblik på at konstatere, om der er en rimelig formodning for, at der foreligger et strafbart forhold. Vurderingen tages således af hensyn til, at der ikke skal bruges ressourcer på unødige forhold, der ikke er en rimelig formodning vil føre noget med sig. Sager der sluttet med hjemmel heri kan navnlig omfatte sager, hvor der sker anmeldelse af forhold, der ikke er strafbare, men også forhold, hvor sagen efter en umiddelbar vurdering skal afgøres i den civile retsplejes former, kan afvises efter disse bestemmelser. Skulle politiet nødvendigt indlede en efterforskning af sådanne sager for derefter at slutte dem, ville der kunne opstå et unødigt ressourcepild. Det eneste, der i den kontekst ret beset er særligt ved ressourcebestemmelserne i retsplejelovens § 721 og § 722 er, at man åbent skilter med, at det kan være af hensyn til disse, at en sag sluttet.

Det kan være en svær sondring at lave, og med debatten, der konstant er om det offentlige ressourcer, kan det være vanskeligt at forsvare en sådan slutningsmåde. Navnlig, når vi snakker strafferetten og politiet, fordi der er en klar, samfundsmæssig forventning om, at politiet forfølger alle sager om strafbare forhold frem til det punkt, hvor det ikke længere er muligt.

Det kan naturligvis også være vanskeligt at foretage denne vurdering, for på hvilket tidspunkt bliver sagen for ressourcekrævende. Det må antages, at et ressourcehensyn gør sig tydeligere gældende tidligt i sagen, men det må modsat også være det tidspunkt, hvor vurderingen er vanskeligst at lave. Er sagen og alle dens forhold efterforsket færdig, vil det nok kun i meget sjældne tilfælde give mening at standse forfølgningen på baggrund af ressourcehensyn, navnlig hvis man er klar over sigtedes opholdssted.

4 Baggrunden for ressourcebestemmelserne

Begge ressourcebestemmelser blev indført den 1. juli 1987²³, og var indtil en lovændring i 1992 samlet i den dagældende retsplejelovs § 723, stk. 1, nr. 5. Bestemmelsen havde sit udspring fra en betænkning om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, hvor et udvalg nedsat af justitsministeren gennemgik området og fandt behov for en mulighed for at kunne slutte hele eller dele af særligt store eller komplicerede sager.²⁴

Forslaget om en ressourcebestemmelse opstod på baggrund af en analyse af det eksisterende retsgrundlag, hvorefter der ikke fandtes en egentlig adgang til at slutte sager på baggrund af ressourcer.²⁵ Der fandtes imidlertid en adgang i et kringlet format, hvor der kunne ske tiltalerejsning og dom for visse af forholdene i et sagskompleks, og derefter ske slutning efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 4²⁶ for de resterende forhold. Som det anføres i betænkningen, og som det fremgår af bestemmelsen, indebærer denne slutningsform imidlertid den begrænsning, at der nok ikke kan ske slutning af forhold forud for dom.²⁷ Det betyder således, at kun mindre forhold, der ikke kan antages at have væsentlig indflydelse på strafudmålingen, kunne sluttet.²⁸ Det blev endvidere anset for tvivlsomt, at der kunne ske begrænsning af sagen til kun at omfatte sagens hovedmænd, medmindre § 722, stk. 2²⁹ kunne anvendes.³⁰

Det anføres i betænkningen, at der særligt er to afgørende årsager til, at muligheden for at slutte sager under ressourcemæssige hensyn findes nødvendig – hensynet til sigtede og hensynet til ressourcerne³¹.

²³ Gennemført ved lov nr. 385 af 10. juni 1987 om ændring af straffeloven og retsplejeloven

²⁴ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet

²⁵ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 184

²⁶ Daværende § 723, stk. 1, nr. 4

²⁷ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 185

²⁸ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 185

²⁹ Daværende § 723, stk. 2.

³⁰ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 185

³¹ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 187

4.1 Hensynet til sigtede

Med hensynet til sigtede har tanken navnlig været, at særligt økonomiske straffesager, der er omfangsrige eller komplicerede, har en efterforskningstid på 6-10 år.³² Det er klart, at en sådan langvarig sigtelse psykisk er belastende for den sigtede, og denne har derfor en særskilt, væsentlig interesse i, at sagen afgøres snarest muligt.

Hensynet til sigtede er flere steder udtrykt direkte i retsplejeloven.

Det fremgår således blandt andet, at afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning skal træffes inden for rimelig tid efter, at den pågældende er blevet gjort bekendt med sigtelsen.³³ Der er endvidere en underretningspligt, hvis ikke der er truffet afgørelse herom inden for 1 år og 6 måneder efter sigtelsen, og herefter løbende en gang om året.³⁴

Herudover kan for eksempel nævnes bestemmelser om tvangsindgreb i retsplejelovens kapitel 67 til 75 b, bestemmelsen om, at sigtede har ret til ikke at inkriminere sig selv og dommernes inhabilitetsregler.

Hele systemet er således tilrettelagt sådan, at sigtede skal beskyttes og nyder en lang række rettigheder, og det er systemet, der skal arbejde for at opnå en domfældelse.

Det stemmer hermed godt overens med de overordnede hensyn til sigtede, at den nye bestemmelse åbner muligheden for, at hele eller dele af en sag kan sluttet uden dom, hvis sagen har udsigt til en meget langvarig proces.

Det må imidlertid modsat anføres, at ressourcebestemmelserne som nævnt forudsætter, at der kan føres bevis for den sigtedes skyld, eller at vejen dertil vil blive så ressourcekrævende, at beviset bliver vanskeligt eller uforholdsmæssigt dyrt at fremskaffe.

³² Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 13, s. 151

³³ Retsplejelovens § 718 a, stk. 1

³⁴ Retsplejelovens § 718 a, stk. 2

4.2 Hensynet til ressourcerne

Det andet overordnede, og nok mest grundlæggende hensyn, der ligger bag bestemmelserne, er hensynet til ressourcerne.

Det anføres i forarbejderne til bestemmelsen, at årsagen til forslaget er, at anklagemyndigheden bør gives en videre adgang til at skære sager til undervejs, således fokus og ressourcer kan anvendes mest hensigtsmæssigt. Udvalget anfører blandt andet, at det ikke vurderes sandsynligt, at der sker en væsentlig udvidelse af personale ved straffeprocessens aktører, og at det formentlig heller ikke vil være samfundsmæssigt hensigtsmæssigt at anvende så mange ressourcer på at sikre en fuldstændig opklaring af alle sager således alle implicerede medinddrages uden hensyntagen til andel i forbrydelsen.³⁵

Som anført giver det god mening ikke at anvende ressourcer meningsløst, når nu der ikke er udsigt til en væsentlig udvidelse af kapaciteten i politi, anklagemyndighed og ved domstolene. Det var udvalgets opfattelse, at der ikke administrativt burde foretages justeringer i adgangen til at opgive sager med hjemmel i bemyndigelsesbestemmelsen i retsplejelovens § 722, stk. 3, og § 721, stk. 2, men at ændringen burde ske lovmæssigt. Udvalget begrundede navnlig dette med, at den nødvendige afvejning af hensynet mellem de begrænsede ressourcer og hensynet til straffens præventive funktion sammen med hensynet til retssikkerheden var et væsentligt retspolitisk spørgsmål.³⁶

Udvalget overvejede endvidere, om det var nødvendigt at indføre krav om, at der skulle ske en domstolskontrol med afgørelserne, således disse skulle forelægges domstolene til godkendelse, men under hensyntagen til, at dette ville medføre en øget byrde ved domstolene indstillede udvalget til, at kompetencen skulle følge den gældende kompetencefordeling for påtaler.³⁷

5 Det generelle lovgrundlag om slutning af straffesager inden dom

³⁵ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 183

³⁶ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 187-188

³⁷ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 188

5.1 Generelt om påtaleopgivelser

Påtaleopgivelser har den rolle i den strafferetlige proces, at den giver mulighed for at standse videre strafforfølgning på et tidspunkt i sagen, hvis det vurderes, at sigtelsen enten var grundløs, jf. bestemmelsens nr. 1, eller at videre forfølgning ikke kan ventes at føre til, at der opnås domfældelse, jf. bestemmelsens nr. 2. Sammen med retsplejelovens § 749 er det anklagemyndighedens værktøjer til at slutte sager, forinden der foreligger bevis for tiltaltes skyld.

Påtaleopgivelser er således anvendt, hvor der ikke kan, eller det vurderes at der ikke kan, føres bevis for den sigtedes skyld. Antages det, er der er eller kan opnås bevis for skyld, skal sagen som det klare udgangspunkt føres til retten til afgørelse, eller hvis betingelserne herfor er opfyldt, afgøres med et tiltalefrafald.

Vurderingen kan foretages på et hvilket som helst tidspunkt i sagens forløb, blot det står klart, at sagen ikke vil kunne føres videre til dom.

5.2 Generelt om tiltalefrafald

Tiltalefrafald er en lidt overset sten i hele det strafferetlige system, og oplever kun mindre opmærksomhed. Udbredelsen af tiltalefrafald er ikke vid, og tages der højde for den mængde, der hvert år sluttes efter retsplejelovens § 722, skt. 1, nr. 4, er det et ganske lidt anvendt redskab.³⁸ Dette til trods er det et væsentligt redskab at have i det praktiske virke, da det kan spare påtalemyndighederne for et væsentligt arbejde i form af retssager samtidig med, at de strafskyldige bliver draget til en form for ansvar.

Da tiltalefrafald reelt set er en skyldkendelse i administrativt format, er det helt grundlæggende, at tiltalefrafald kun kan meddeles, hvis skylden er utvivlsom.³⁹ Dette betyder, at den sigtede skal have erkendt sig skyldig, eller der skal foreligge sådanne omstændigheder, at skylden i øvrigt er utvivlsom. Kan man ikke fra påtalemyndigheden fastlægge utvivlsom skyld, må sagen rejses ved en

³⁸ Danmarks statistik, <https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningsservice/Dokumentation/hoekvalitetsvariable/kriminalitet---konfererede-sager/kon-afgtyoko>

³⁹ Kistrup, M., Poulsen, J.L., Røn, J., Rørdam, T., Straffeprocessen, 3. udgave, 1. opslag, Karnov Group, 2018, s. 155

domstol som en almindelig straffesag, eller sagen må opgives efter reglerne om påtaleopgivelse, hvis ikke beviset kan føres.

Tiltalefrafald strider således i et vist omfang mod den traditionelle opdeling af det danske retssystem, hvor den anklagende del af systemet ikke er den samme som den dømmende.⁴⁰ Det bliver imidlertid tilfældet ved tiltalefrafald.

Retsplejelovens § 722 angiver det udtømmende grundlag for, hvornår der kan meddeles tiltalefrafald, om end navnlig retsplejelovens § 722, stk. 2, er åben for fortolkning. Bestemmelsen angiver en række situationer, hvor påtalemyndigheden kan vælge ikke at rejse en tiltale ved retten, men i stedet meddele en forvaltningsafgørelse, hvor anklagemyndigheden anser sigtede for at være skyldig. Et tiltalefrafald medfører, at man kan få en anmærkning på straffeattesten, men undgår yderligere straf. Der kan dog knyttes vilkår til tiltalefrafaldet, jf. retsplejelovens § 723.

Tiltalefrafald kan eksempelvis meddeles, hvis den sigtede er under 18 år, og der samtidig meddeles vilkår efter retsplejelovens § 723⁴¹, hvis lovovertrædelsen ikke kan medføre højere straf end bøde og forholdet er af ringe strafværdighed⁴² eller hvis det følger af bestemmelser fastsat af justitsministeren eller rigsadvokaten.⁴³ Eksemplerne er ikke udtømmende, da det mulige område for tiltalefrafald er mere omfangsrigt end man umiddelbart kunne antage.

Vedrørende særligt § 722, stk. 2, må det anføres, at den er åben for fortolkning. Den giver således mulighed for at slutte en straffesag med et tiltalefrafald, hvis der foreligger særlig formildende omstændigheder eller andre særlige forhold og påtale ikke kan anses for påkrævet af almene hensyn. Bestemmelsen er toleddet, og sætter således krav om såvel sagens realitet som den indeholdte gerning.

⁴⁰ Kistrup, M., Poulsen, J.L., Røn, J., Rørdam, T., Straffeprocessen, 3. udgave, 1. opslag, Karnov Group, 2018, side 154

⁴¹ Retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 3

⁴² Retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 1

⁴³ Retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 7. Der er med hjemmel i bestemmelsen udstedt bekendtgørelse nr. 792 af 18. juni 2016 (tiltalefrafaldsbekendtgørelsen) om politidirektørernes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale.

6 Ressourcebestemmelserne – Retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3 og § 722, stk. 1, nr. 5

Fokus for nærværende projekt er de specielle bestemmelser i retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3, og § 722, stk. 1, nr. 5, hvorefter påtaleopgivelse og tiltalefrafald kan meddeles, hvis *”sagens gennemførelse vil medføre vanskeligheder, omkostninger eller behandlingstider, som ikke står i rimeligt forhold til sagens betydning og den straf, som i givet fald kan forventes idømt”*.

Bestemmelserne er ens i sin formulering af kravene, om end de naturligvis behandler hver deres forløb af sagen.

Bestemmelserne blev som nævnt navnlig indført med henblik på, at anklagemyndigheden særligt i omfattende og komplicerede sager om økonomisk kriminalitet kan slippe for en krævende efterforskning og efterfølgende domstolsbehandling, hvor der kun kan forventes en relativt lille straf idømt. Muligheden blev dog ikke indskrænket til alene at omhandle økonomiske sager. Det fremgår således af forarbejderne til bestemmelserne, at hensynet til beskæring ikke alene vurderedes at gøre sig gældende i sager, der blev behandlet af Statsadvokaten for særlig økonomisk kriminalitet⁴⁴, men også kunne foreligge i andre sager.⁴⁵ Udvalget fandt på denne baggrund, at en regel om beskæring skulle kunne finde anvendelse i sager, som ikke vedrørte økonomisk kriminalitet, så længe der forelå samme hensyn.⁴⁶

Dette medfører, at bestemmelserne i sit udgangspunkt kan anvendes vidt og bredt i den danske strafferet, der hvor betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Og netop betingelserne for opfyldelse er særlig interessante, for bestemmelserne er i sine formuleringer ret upræcise, og giver således mulighed for en bred fortolkning ved den praktiske anvendelse. De tre led af bestemmelserne vil blive gennemgået nedenfor. Der knytter sig imidlertid nogle ret principielle overvejelser i forhold til de enkelte dele af bestemmelsen.

⁴⁴ Nuværende Statsadvokaten for særlig økonomisk og international kriminalitet.

⁴⁵ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 189

⁴⁶ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 189

6.1 Vanskeligheder, omkostninger eller behandlingstider – 1. led

Bestemmelsernes første led er grundlæggende den hjemmel der er til at lave vurderingen om ressourceforbruget. Det fremgår heraf, at der kan være flere vurderinger i spil i forhold til, om en sag bliver for ressourcekrævende at behandle. Det fremgår endvidere, at alene én af de tre elementer skal være opfyldt.

Der kan således ikke stilles krav om, at den videre behandling skal medføre såvel vanskeligheder som omkostninger, ligesom der heller ikke kan stilles krav om, at en lang sagsbehandlingstid skal være en forudsætning for anvendelse. I praksis må det derimod nok forventes, at der tit er tale om en flerhed af udfordringer, og navnlig den lange sagsbehandlingstid eller udsigten hertil vil nok ofte gøre sig gældende.

6.1.1 Vanskeligheder

Vanskeligheder må ud fra en naturlig forståelse kunne fortolkes bredt, og vil således kunne indtræde på et hvilket som helst stadie af sagen. Vanskeligheder vil for eksempel kunne bestå af efterforskningsmæssige vanskeligheder, eller vanskeligheder i form af sagens videre gennemførelse efter endt efterforskning. Det kan teoretisk set dreje sig om et hvilket som helst element af efterforskningen, der bliver for vanskeligt, men det må imidlertid stå i forhold til sagens øvrige omstændigheder, her navnlig i forhold til bestemmelsens 2. og 3. led.

Vanskeligheder på et sent stadie af efterforskningen vil navnlig kunne foreligge, hvis den sigtede for eksempel i mellemtiden er blevet svært handicappet, og således ikke har udsigt til at kunne gennemføre sagen, eller hvis den pågældende er udrejst, og der ikke er mulighed for at få den pågældende udleveret, eller denne ikke kan findes. I disse tilfælde vil der imidlertid tillige nok kunne meddeles tiltalefrafald efter § 722, stk. 2, hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt.

6.1.2 Omkostninger

Omkostninger relaterer sig ud fra en naturlig forståelse til den rene økonomiske omkostning, der måtte være fundet med sagens gennemførelse. Det kan dog være enormt vanskeligt på et tidligt

forløb at fastlægge omkostningerne ved sagen. Bestemmelserne ligger imidlertid op til, at denne vurdering kan foretages. Forarbejderne ligger op til, at bestemmelserne fortrinsvist anvendes i sager om økonomisk kriminalitet, og det er derfor naturligt, at forarbejderne anvender henvisninger til eksempler fra økonomiske sager. Forarbejderne nævner således, at bestemmelserne kan finde anvendelse, hvor en oplysning af sagen for eksempel vil kræve genskabelse af et omfattende regnskab,⁴⁷ men det kan imidlertid være begrænset til sager, hvor der skal ske en omfattende rekonstruktion af bilag.

Som allerede nævnt åbner forarbejderne, ligesom en naturlig forståelse af bestemmelsen, op for, at bestemmelserne kan anvendes i alle typer af straffesager. Det kan således ikke afvises, at der i en omfattende sag om for eksempel indførsel af narkotika kan ske slutning for mindre betydningsfulde, underordnede forhold, hvis disse forhold vil være særligt dyre at opklare, eller hvis man allerede har opklaret sagens hovedforhold. Det kan tillige tænkes, at man har mistanke om 100 forhold af videresalg, men alene har tilstrækkeligt med beviser for de 80 af dem. Det vil her nok ikke have nævneværdig betydning for strafudmålingen, om den pågældende dømmes for 80 eller 100 forhold, og det kan derfor give god mening at slutte de sidste 20 forhold, og så ikke bruge ressourcer på opklaringen heraf.

6.1.3 Sagsbehandlingstider

Henvisningen til sagsbehandlingstider er et flertydigt hensyn, men det er formentlig den eneste del af ordlyden, der direkte udtrykker et hensyn til sigtede. Hvor såvel omkostninger som vanskeligheder hovedsageligt er udtryk for en ressourceafvejning, er sagsbehandlingstiden tillige udtryk for, at sagen kan blive for lang under hensyn til sigtede. Det fremgår af betænkningen om bestemmelserne, at navnlig komplekse sager om økonomisk kriminalitet kan tage 6-10 år at færdigefterforske, og der var således behov for muligheden for at ende dele af sagen på et tidligt stadie.

⁴⁷ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 191

6.2 Rimeligt forhold til sagens betydning – 2. led

Dette led af bestemmelsen er et ret interessant element, for der er ret mange forskellige elementer, der kan gemme sig i denne kasse. Sagen har en betydning for forurettede, sigtede, samfundet og retstilstanden, retshåndhævelsen samt indretningshensynet for borgeren. Den har en betydning i forhold til, at der skal kunne forventes ens resultat i ens sager (lighedsprincippet).

Det er imidlertid mest nærliggende at antage, at bestemmelsens led skal forstås som en flerhed af ovenfor nævnte hensyn. Har sagen en markant betydning for den forurettede, fordi der for eksempel er tale om personfarlig kriminalitet, eller er der tale om økonomisk kriminalitet, hvor forurettede har en interesse i at kunne anlægge et erstatningskrav, er det hensynet til den forurettede, der er væsentligt ved bedømmelsen. Føres der ikke en straffesag, kan forurettedes mulighed for at anlægge og få tilkendt et sådant erstatningskrav forringes.

Forarbejder nævner netop erstatningskrav som et hensyn, ligesom hensynet til den forurettedes følelse, der kan blive krænket ved, at en eventuel straffesag ikke efterforskes, anføres. Uagtet at disse hensyn er væsentlige, finder udvalget, at de ikke er afgørende.⁴⁸

Er der ikke nogen forurettet, eller er den forurettede staten, er det hensynet til retsopfattelsen, der er gældende, eller det kan være hensynet til retshåndhævelsen, der er væsentligt.

Sagens betydning dækker således over flere elementer, som skal afgøres ud fra den enkelte sag, og det er en meget vanskelig variabel at sætte nærmere grænser for.

6.3 Straf, som i givet fald kan forventes idømt – 3. led

Med denne del af bestemmelsen sigtes navnlig på det forhold, at der ved afgørelsen skal tages et hensyn til den straf, som den sigtede står til at blive idømt, såfremt man ikke sluttede forholdene forinden retten. Dette medfører indledningsvist, at man ikke kan anvende bestemmelsen i meget grove sager og sager, hvor der for det enkelte forhold vil være strafpåstand om flerårigt fængsel.

⁴⁸ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 186-187

Det er imidlertid forudsat i forarbejderne, at der kan ske beskæring af en sag i et sådant omfang, at en flerårig fængselsstraf reduceres med et par år. Betænkningen ligger mere specifikt op til, at det ikke kan udelukkes, at en straf kan reduceres fra 4 til 1-2 års fængsel.⁴⁹ Det er således relativt alvorlige forhold, der kan ske beskæring af i medfør af bestemmelsen, og det udelukker under alle omstændigheder ikke, at for eksempel en stribe af voldsforhold beskæres til alene at omfatte en del af dem, hvis det for eksempel viser sig overordentligt vanskeligt at udfinde centrale vidner.

6.4 Sammenfattende

Det må sammenfattende konkluderes, at bestemmelseernes anvendelse er ganske bred, og for tiltalefrafald givet vis noget bredere end mange af de andre bestemmelser i retsplejelovens § 722, navnlig når det kommer til alvorligheden af den sag, der kan ske slutning af.

Bestemmelserne supplerer det øvrige retsgrundlag vedrørende påtaleopgivelser og tiltalefrafald i den henseende, at det åbner for muligheden for at prioritere sager på et væsentlig tidligere stadie, end det ellers ville have været muligt. Det giver endvidere muligheden for tillige at vurdere sagens omkostninger i relation til domstolsprocessen, hvilket ikke før var en direkte given mulighed.

6.5 Særligt vedrørende hele slutninger af sager

Bestemmelserne om resourceslutninger blev navnlig indført på baggrund af, at der skulle være mulighed for at slutte dele af sager, den såkaldte beskæring. Det rejser naturligt spørgsmålet om slutning af hele sager, hvor enhver strafforfølgning således ophører.

Tolkes bestemmelsen i sin ordlyd, giver den en hjemmel til at frafalde hele sagskomplekser under henvisning til ressourcerne. Der er således givet en adgang til, at man kan slutte en flerhed af forhold under henvisning til samme grund. Det nævnes kun kort i betænkningen, at der formelt gives adgang til at slutte hele sager, men at dette nok ikke vil være typetilfældet. Det vil delvise slutninger derimod være, som beskrevet ovenfor.⁵⁰

⁴⁹ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 192.

⁵⁰ Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, kap. 19, s. 191

Det stiller imidlertid i praksis det relevante spørgsmål, hvad der i givet fald kan slutes af hele sager under henvisning til bestemmelsen.

Som anført ligger betænkningen op til, at der kan ske beskæring af sager, så strafudmålingen reduceres væsentligt. Det angivne eksempel stiller i udsigt, at der kan ske reducere af straffen med op til 2-3 års fængsel. Det er imidlertid væsentligt at have for øje, at der i den situation stadig forventes en straf på op til 1-2 års fængsel i det resterende sagskompleks.

Ved en hel slutning opgives den fuldstændige forfølgning mod personen, og der er således ikke længere en "reststraf" at hænge sagen op på. Det må derfor overvejes, om der kan opstilles de samme forudsætninger for at kunne slutte hele sagskomplekser, som for at kunne slutte dele deraf.

Lovforarbejderne siger meget lidt om denne situation. Hensynene bag at slutte en hel sag er imidlertid de samme som for at slutte dele af den, og ud fra den betragtning kan der ikke være forskel på, om man skal slutte det hele eller foretage beskæring.

Det kan dog modsat anføres, at det forhold, at der ved en beskæring fortsat foreligger en sag, er et væsentligt moment i afvejningen, navnlig fordi der stadig sker en opfyldelse af hele formålet med straffeprocessen. Denne proces bliver blot effektiviseret ved en beskæring, hvilket ikke er tilfældet med en slutning af hele sagen eller komplekset.

Det må derfor antages, at med bestemmelsernes formål for øje må den fuldstændige slutning være underlagt strengere krav end beskæringen, således at navnlig grovere kriminalitet ikke kan opgives fuldstændig alene under henvisning hertil. Det er imidlertid ikke nemt at udlede af lovens motiver, hvor grænsen i givet fald skal ligge.

6.6 Forholdet mellem påtaleopgivelse og tiltalefrafald

Det er i overvejselen af bestemmelsen endvidere væsentligt at se på forholdet mellem påtaleopgivelse og tiltalefrafald, da påtaleopgivelsen er en fuldstændig slutning, hvorimod der ved et tiltalefrafald trods alt foreligger en skyldkendelse, som kan komme til at fremgå af straffeattesten, og derved en mild sanktion. Der kan endvidere tilknyttes vilkår til et tiltalefrafald, som naturligt ikke er muligt ved en påtaleopgivelse.

Det må derfor overvejes, om der er bredere adgang til at meddele et tiltalefrafald end en påtaleopgivelse i medfør af ressourcer. Det kan ikke bekræftes direkte ud fra forarbejderne eller den øvrige empiri, men det må ud fra en forståelse af de to væsensforskellige situationer dog formodes, at der er en bredere adgang til at frafalde tiltalen end til at opgive den.

Dette skyldes, at man fuldstændig opgiver at stille sigtede til ansvar for gerningen. På denne måde bliver den forurettede, hvis der er en sådan, nok nemmere krænket, ligesom det ud fra et samfundsmæssigt perspektiv virker mere rimeligt, hvis man afslutter sagen med at finde den sigtede skyldig, desuagtet at der ikke herved medfølger en hverken bøde- eller fængselsstraf.

Hertil skal lægges, at der ved en påtaleopgivelse sker en forringelse af forurettedes mulighed for at søge erstatning, da den pågældende ikke har en retssag at melde kravet i, og endvidere ikke har en domstols ord for handlingspådragende adfærd. Uagtet at disse hensyn findes at burde vige for hensynet til ressourcerne, er det imidlertid vægtige hensyn, når der er tale om slutning af hele sager.

7 Den faktiske anvendelse af ressourcebestemmelserne

7.1 Proceduren og forelæggelsesreglerne

Reglerne for forelæggelse fremgår af Rigsadvokatmeddelelsen "Forelæggelse og indberetning mv.". Det fremgår af pkt. 3.1.2 og 3.1.3, at politikredsene skal forelægge spørgsmål om påtaleopgivelser og tiltalefrafald for statsadvokaturen, hvis:

- der er spørgsmål om helt at opgive tiltale i sagen eller at begrænse sagen til kun at omfatte enkelte af de sigtede, og de opgivne sigtelser ville medføre ubetinget fængselsstraf, eller
- der er spørgsmål om en beskæring, der vil kunne indebære væsentlige ændringer med hensyn til sanktionens art eller størrelse (uanset om der er tale om bøde- eller fængselsstraf).

Det følger heraf indledningsvist, at den praksis, der er ved statsadvokaten, ikke kan forventes at indeholde spørgsmål om slutninger, hvor straffen forventes at være bøde eller betinget fængsel, hvis der er tale om helt at opgive strafforfølgning.

I den situation, hvor der er tale om en beskæring, skal alle sager forelægges, såfremt der kan blive tale om en væsentlig ændring i sanktionens art eller størrelse. Det er ikke nærmere angivet, hvad der bliver defineret som en væsentlig ændring.

Der må dog anlægges den sondring, at den væsentlige ændring må betragtes ud fra den samlede sags samlede påstand. Vil der i sagen være påstand om ubetinget fængsel, må politiet kunne slutte forhold, der alene ville medføre en mindre bøde, eller som måske medføre en yderligere kort fængselsstraf, såfremt den samlede sag ville medføre ubetinget fængsel i en længere periode. Det må videre antages, at politiet af egen drift kan slutte bødeforhold af mindre karakter, hvis der i øvrigt er påstand om et større bødeforhold, eller en masse små forhold, der samlet set vil medføre en stor bøde. Det er dog vanskeligt at sige, hvor grænsen nærmere går.

7.2 Den samlede anvendelse

Den samlede anvendelse af ressourcebestemmelserne viser, at der er forelagt i alt 78 sager i perioden. Der er imidlertid et meget stort udsving i det årlige antal forelæggelser, hvor der i 2018 sker en markant stigning i antallet. I 2016, 2017 og 2018 er der således hhv. 7, 9 og 10 årlige forelæggelser, hvorimod der i 2019 er 44, og i 2020 er der indtil videre 6 sager, hvor der var truffet afgørelse den 8. maj 2020.

Forelæggelser fordelt på år:

	Antal forelæggelser	Tiltrådt
2016 (7 måneder)	7	5
2017	9	4
2018	10	5
2019	44	15
2020 (4 måneder)	6	5

Tabel 8.1: Det årlige antal af forelæggelser

Forelæggelserne fordeler sig nærmere således:

	Påtaleopgivelser	Tiltalefrafald	Begge	Totalt
Forelagt	38	34	4	76
Tiltrådt	12 (9)	12 (1)	0	34
Tiltrådt i pct.	55 %	38 %	0 %	45 %
Afslået	17	21	4	42
Afslået i pct.	45	62 %	100 %	55 %

Tabel 8.2: Fordelingen af forelagte, tiltrådte og afslåede forelæggelser.

Tabellen viser, at der er en nogenlunde lige fordeling af forelæggelser af påtaleopgivelser og tiltalefrafald, men at der bliver tiltrådt væsentligt flere forelagte påtaleopgivelser end tiltalefrafald. De anviste 9 tiltrædelser under påtaleopgivelser, der er anført i parentes under tiltrådt, dækker over indstillinger om påtaleopgivelser, der er tiltrådt som enten tiltalefrafald eller påtaleopgivelse efter 721, stk. 1, nr. 2, hvorefter sagen slutes på bevisets stilling. Den ene sag om tiltalefrafald efter en anden bestemmelse end ressourcebestemmelserne er truffet i medfør af retsplejelovens § 722, stk. 2.

Hovedparten af de sager, der bliver sluttet efter tiltalefrafald på baggrund af en indstilling om påtaleopgivelse, angår sager om overtrædelse af udlændingeloven.

Det er endvidere interessant at se på, hvilke kategorier af strafbare forhold, der bliver forelagt, samt hvilke der herefter bliver tiltrådt.

	Påtaleopgivelse	Tiltalefrafald	Afslået	Total
§ 119	4 (1)	1	5	11
§ 244	1	1	2	4
§ 245	0	0	4	4
§ 266	0	0	3	3
§ 276	0	(1)	4	5
§ 290	0	1	1	2
§ 291	0	0	1	1
Skattesvig, særlig grov	1	0	0	1
Færdselssager	0	3	6	9
Udlændingelov (samt andet)	3(2)	4	0	9
Blandede, heraf § 244 el. § 245	0	0	4	4
Blandede, heraf § 288	0	1	1	2
Blandede, heraf § 119	0	0	3	3
Øvrige	3 (6)	1	8	18

Tabel 8.3: Antallet af sager tiltrådt eller afslået fordelt på gerningstypen. OBS: Opræder for eksempel § 288 og § 119 i samme sag, er sagen alene anført under den alvorligste kriminalitet. Undtaget herfor er dog sager om overtrædelse af udlændingeloven, hvor 1 sag indeholder flere overtrædelser, herunder overtrædelse af § 244, jf. § 247. Tallet i parentes angiver sager, hvor der er indstillet enten påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, men hvor det modsatte er meddelt, eller en påtaleopgivelse er meddelt i medfør af 721, stk. 1, nr. 2. Øvrige dækker over en flerhed af sager, herunder sager om dokumentfalsk, blufærdighedskrænkelser og en enkelt sag om voldtægt.

Det fremgår heraf, at de forelagte sager fordeler sig i et meget bredt spektrum af det strafferetlige område. Især to kategorier skiller sig imidlertid tydeligt ud, sager om straffelovens § 119, og sager om overtrædelse af udlændingeloven.

7.3 Forløbet tid

Et af de væsentligste parametre, der anvendes ved bedømmelsen af, om der skal ske slutning af sagen, er den forløbne tid. Det er derfor interessant at se på hvor lang tid, der er forløbet i de enkelte sager i forhold til, hvornår der så meddeles en slutning af sagen.

Forløbet tid siden gerning	Påtaleopgivelser	Tiltalefrafald	Afslået
0-6 måneder	1 (2)	3	1
6-12 måneder	3 (1)	3	4
12-24 måneder	(3)	2	12
24-36 måneder	2 (2)	2	12
36-48 måneder	(1)	0	4
48-60 måneder	3	0	2
Over 60 måneder	2	3	6
Ukendt	1	0	1

Tabel 8.4: Antallet af sager der er tiltrådt eller afslået i forhold til den forløbne tid siden gerningstidspunktet

Tid siden udrejse	Påtaleopgivelser	Tiltalefrafald	Afslået
0-6 måneder	3 (3)	6	3
6-12 måneder	2 (3)	1	2
12-24 måneder	1 (1)	1	3
24-36 måneder	1	0	2
36-48 måneder	1	0	3
48-60 måneder	1	0	1
Over 60 måneder	1	2	2
Ukendt / Herboende	2 (2)	3	26

Tabel 8.5: Antallet af sager der er tiltrådt eller afslået i forhold til den forløbne tid siden udrejse af Danmark

Billedet, der vises med ovenstående tabeller, tydeliggør, at den forløbne tid siden gerningstidspunktet spiller en afgørende rolle. Dette bliver endnu tydeligere, når der tages højde for, at samtlige overtrædelser af udlændingeloven højst er 1 år gamle. Der er derved alene sket tiltrædelse i 8 sager, hvor der er forløbet et år eller mindre fra gerningstidspunktet. Det samme gør sig gældende for sager, hvor der er forløbet et år eller mindre fra tidspunktet for udrejse. Tallene i den opgørelse ser således ud:

Tid siden gerning	Tiltrådt total	Heraf udviste	Heraf udlændinge- lovssager	Rest	Afvist
0-6 måneder	6	5	4	1	1
6-12 måneder	7	6	3	1	4
12-24 måneder	5	3	1	2	12
24-36 måneder	6	2	0	4	12
36-48 måneder	1	0	0	1	4
48-60 måneder	3	0	0	3	2
Over 60 måneder	5	1	0	4	6
Ukendt	1	1	1	0	1

Tabel 8.6: Den forløbne tid i sager opdelt på den tid, der er forløbet siden gerning. Tallene er opdelt, således sager, hvor der er sket udvisning, er sorteret ud.

I den kontekst ser det ud til, at udrejsetiden spiller en mindre rolle i forhold til den forløbne tid siden gerningen. Tages der herefter højde for antallet af sager, hvor der er sket udvisning, jf. tabel 8.6 ovenfor, er der meget få sager, hvor der er sket tiltrædelse af indstillingen foruden, at personen er udvist, eller der er tale om en overtrædelse af udlændingeloven, særligt når sagen er under 4 år gammel. Nedenstående sag, der er fra nyere praksis, kan illustrere, hvor grænsedragningen blandt andet kan finde sted.

Sag nr. 1:

En nordisk statsborger var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 244, vold, begået i september 2008. Tiltalte havde på gerningstidspunktet ikke bopæl i Danmark, men sås udrejst til et andet nordisk land i 1997. Politiet havde siden udarbejdelsen af anklageskriftet gentagne gange forsøgt forkyndelse af retsmødet for tiltalte. De udenlandske myndigheder oplyste i december 2014, at tiltalte var udrejst til udlandet (et land uden for EU), hvor der efterfølgende tillige blev forsøgt forkyndelse.

Der var siden oktober 2015 ikke foretaget forsøg på forkyndelse, da der ikke forelå oplysninger om, hvilket land tiltalte nu befandt sig i, men har været efterlyst i Kriminalregistret med henblik på bopælskonstatering i hele perioden

Politiet indstillede på denne baggrund sagen til, at der skulle meddeles et tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 5.

Statsadvokaten tiltrådte indstillingen, og henviste i afgørelsen alene til, at der var foretaget flere forsøg på at forkynde for tiltalte, og at politiet ikke havde oplysninger om, hvor tiltalte nu befandt sig.

Det er imidlertid værd at bemærke, at sagen ikke ses at have været forelagt tidligere. Det er således ikke muligt at sige, om sagen ville være blevet tiltrådt på et tidligere tidspunkt i processen, og det kan ud fra praksis ikke afvises, at det ville have været tilfældet.

Til modsat illustration forefindes der en sag, hvor der ikke skete tiltræden, selv om forholdet var adskillige år gammelt.

Sag nr. 2:

En person var sigtet for i slutningen af 2006 at have udøvet vold efter straffelovens § 245 blandt andet ved brug af genstand. Tiltalte havde på gerningstidspunktet bopæl i Danmark, og afgav ved et retsmøde i 2007 forklaring. Sagen blev imidlertid udsat til indhentelse af lægelige oplysninger. Tiltalte reagerede imidlertid ikke på de efterfølgende henvendelser, og der blev derfor afsagt kendelse om, at tiltalte skulle underkaste sig en ambulans mentalundersøgelse. Der blev endvidere under forløbet truffet afgørelse om anholdelse af tiltalte.

Politiet fik i august 2015 kontakt med tiltalte, der oplyste, at den pågældende netop havde taget ophold i Danmark igen efter at have været bosat i udlandet siden 2008. Der blev derfor berammet et nyt retsmøde til sagens videre behandling. Retten udtalte i 2015 endvidere, at man grundet sagens tidsmæssige udstrækning mente, at sagen skulle gå om. Politiet forsøgte efterfølgende, senest i juni 2017, at opnå kontakt med tiltalte. Tiltalte havde efter det oplyste ingen indtægt i Danmark i 2017, og stod fortsat registreret som udrejst i 2008. Politiet forelagde sagen i april 2018 med indstilling om, at sagen skulle slutes med et tiltalefrafald grundet ressourceforbrug.

Statsadvokaten tiltrådte ikke indstillingen. Statsadvokaten begrundede afgørelsen med kriminalitetens karakter sammenholdt med, at tiltalte var truffet i 2015. Det kunne endvidere ikke afvises, at tiltalte returnerer til Danmark, og indstillingen kunne derfor ikke tiltrædes.

Der ses endvidere en længere række sager, navnlig fra den nyere praksis, hvor der ikke er sket tiltrædelse under henvisning til den forløbne tid. Nedenfor kan ses et par af dem refereret.

Sag nr. 3:

Overtrædelse af straffelovens § 174 i december 2017, forelagt april 2019. Sigtede blev efterlyst i maj 2018, ligesom der blev forsøgt forkyndelse for sigtede, men uden held. Blev ikke tiltrådt under henvisning til, at sigtede alene havde været eftersøgt i et år, og det kunne derfor ikke afvises, at pågældende blev truffet i landet.

Sag nr. 4:

Overtrædelse af straffelovens § 244 og § 291, forelagt i maj 2019. Påstand om udvisning. Tiltalt i september 2016. Seneste oplysninger om sigtedes opholdssted er fra august 2016, som angav Tyskland som mulighed. Politiet vurderede, at sigtede sandsynligvis var udrejst. Henset til manglende oplysninger om sigtedes opholdssted var det politiets vurdering, at det ikke var realistisk at finde sigtede. Indstillingen blev ikke tiltrådt under henvisning til, at sigtede alene havde været eftersøgt siden 2016, og efterlyst i Kriminalregistret siden juni 2017. Der blev endelig henvist til kriminalitetens karakter og den forholdsvist korte forløbne tid.

Sag nr. 5:

Person sigtet for overtrædelse af færdselsloven begået i juli 2018. Sagen kunne ikke afgøres udenretligt, og tiltale blev rejst i november 2018. Sagen blev forelagt i juni 2019. Det var ikke muligt at forkynde, da sigtede var udrejst i november 2018. Man undersøgte sigtedes relationer i Danmark uden resultat, og man forsøgte endvidere at kontakte en anklager fra landet, hvortil den sigtede skulle være udrejst, men uden held. Statsadvokaten tiltrådte ikke indstillingen under henvisning til, at sigtede først var udrejst i december 2018, og at det henset til tiden ikke kan afvises, at sigtede opholdt sig i, eller vendte tilbage til, Danmark.

Endvidere ses den nedenfor refererede sag nr. 9, under pkt. 7.5, at være begrundet til dels i tidsmæssige hensyn.

Som det ses af ovenstående praksis, bliver der særligt i nyere praksis i udtalt grad lagt vægt på den forløbne tid. Dette hænger nok tæt sammen med dels det forhold, at der ikke er tale om beskæring af sager, men slutning af de samlede sager mod sigtede.

Om det er i overensstemmelse med bestemmelsernes formål er vanskeligt at sige, eftersom der ikke er lagt op til, at loven skal anvendes til slutning af hele sager, men foretages beskæring. Det kan imidlertid, som nævnt ovenfor, ikke udelukke anvendelsen på denne måde.

Det forekommer imidlertid tydeligt, at den forløbne tid er et meget væsentligt element i vurderingen, og kan have i hvert fald to årsager.

Den ene årsag tager sit udspring i bestemmelserne. Det kan være vanskeligt at afgøre, om en sag bliver for vanskelig eller omkostningstung at gennemføre, hvis man ikke har adgang til oplysninger om den sigtede, og kan få forkyndt et retsmøde for den pågældende, så man har et bedre grundlag for vurderingen.

Det må herimod anføres, at netop det at kunne lukke sagen ned på et tidligt, eller tidligere, tidspunkt under henvisning til, at den bliver for vanskelig eller dyr at gennemføre, er kernen af bestemmelserne. Det forekommer på denne baggrund værende lidt i modstrid med formålet, at

der bliver lagt så stor vægt på den forløbne tid. Begrundelsen om, at den sigtede muligvis indfinder sig i landet igen, er allestedsgyldig, og vil altid kunne anvendes, uanset hvor sandsynligt eller usandsynligt det må forekomme.

Det må dog i denne forbindelse anføres, at der er tale om fuldstændige slutninger, og man må derfor se problemstillingen også i forhold til forældelsesreglerne i straffelovens kapitel 11.

Hensynet bag disse regler er navnlig, at gerningsmanden, for langt de fleste forhold, skal have mulighed for "at kunne lægge det bag sig" og leve videre i vished om, at der ikke pludselig sker strafforfølgning for forhold, der ligger mange år tilbage. Det modsatte hensyn er naturligvis, at gerningsmanden ikke skal have mulighed for blot at gemme sig, og derved undgå straf. Endelig skal der naturligvis indrømmes myndighederne en vis periode til at efterforske forholdene, forinden de bliver forældede. Forældelsesreglerne er i høj grad bygget om som en hensynsafvejning heraf, hvor jo grovere forholdet, jo længere forældelsesfrist.

Den anden årsag til, at der bliver lagt så stor vægt på den forløbne tid, skal nok ses i relation til de angivne hensyn bag forældelsesreglerne. Det ville skabe en uhensigtsmæssig retstilstand, hvis en sigtet blot kunne gemme sig i en kortere periode, og dermed opnå en slutning af sagen, fordi samfundet opgav at finde vedkommende. Disse hensyn er nok endnu videre udtalt i de lidt grovere sager, og sager, hvor der er en forurettet, dvs. sager, hvor det ikke er samfundet som helhed eller staten, der er den forurettede. Man kan derfor også anføre, at praktiske vanskeligheder, jf. nedenfor, bliver sværere at argumentere med, hvor den forurettede er en almindelig borger.

Det må endelig anføres, at jo længere tidsforløbet har været siden gerningen, jo bedre kan man sige at opfylde bestemmelse 1. led om lange sagsbehandlingstider.

7.4 Udrejsestatus og forsøg på forkyndelse eller udlevering

Det er en generel tendens, at der skal foretages udtømmende forsøg på at få udleveret den sigtede, eller der skal have været foretaget ethvert forsøg på at få forkyndt eller finde den sigtede. Der er en udtalt tendens til, at hvis ikke den sigtedes opholdssted er kendt, eller hvis ikke der er

sket forsøg på at finde den sigtede, kan sagen ikke sluttet. Et resultat i disse sager kan være, at sagen sendes tilbage til politiet med henblik på at foretage den videre efterforskning, hvorefter sagen kan foreligges på ny:

Sag nr. 6

En person var tiltalt for at have overtrådt færdselsloven ved at have kørt spirituskørsel med en mindsteværdi på over 2,5 promille ved blodprøve. Forholdet stammede fra januar 2014. Tiltalte var i midten af februar 2014 udrejst til udlandet, og havde siden august 2014 været eftersøgt. Der var i sagen straffpåstand på 20 dages ubetinget fængsel. Politiet anførte i indstillingen, at forholdet ville blive forældet i februar 2019. Det blev videre anført, at der ikke fandtes aktuelle adresseoplysninger på tiltalte. Sagen blev forelagt i juni 2017.

Statsadvokaten afslog indstillingen og begrundede dette med, at der fandtes efterforskningskridt, som kunne foretages uden uforholdsmæssigt store vanskeligheder eller omkostninger, og henviste i den forbindelse til, at det ikke fremgik af sagens oplysninger, at der var forsøgt bopælskonstatering i udlandet (EU-land), og at der derfor ikke kunne meddeles tiltalefrafald på det pågældende tidspunkt.

Politiet forelagde sagen på ny i juni 2019. Politiet havde i den mellemliggende periode foretaget yderligere efterforskning, og havde i den forbindelse kontaktet de udenlandske myndigheder med henblik på international retshjælp, hvor der blev udfundet en adresse. Sagen blev herefter sendt i retten med henblik på forkyndelse på adressen i udlandet, hvilket imidlertid ikke var muligt, og sagen blev derfor returneret fra retten.

Statsadvokaten tiltrådte herefter indstillingen. Begrundelsen fremgår imidlertid ikke af afgørelsen, da det på det pågældende tidspunkt var politiet, der udfærdigede afgørelserne.

Sagen viser billedet af, at der skal ske udtømmende forsøg på at finde sigtede. Billedet differentierer i øvrigt ikke afhængig af, om der er tale om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald.

Det er endvidere værd at overveje, om der ville være sket tiltrædelse, da sagen blev forelagt på ny, uanfægtet at der ikke var foretaget yderligere forsøg på at finde personen under henvisning til, at der var forløbet mere end 5 år fra gerningstidspunktet. Det er imidlertid spekulativt, men skal man støtte sig på nyere praksis, ville det nok have været tilfældet.

Den følgende sag kan i øvrigt tjene til yderligere illustration:

Sag nr. 7

En europæisk statsborger var tiltalt for overtrædelse af 12 forhold af straffelovens § 232 samt et forhold af butikstyveri og et forhold vedrørende våbenloven. Alle forhold var begået i september og oktober 2014. Politiet havde to gange, i september 2015 og januar 2016, afholdt retsmøde, og begge gange udeblev tiltalte trods lovlig forkyndelse. Der blev derfor afholdt retsmøde i marts 2016 med påstand om varetægtsfængsling in absentia, hvilket blev tiltrådt. På denne baggrund blev der udstedt en europæisk arrestordre.

I juni 2016 meddelte Tyskland, at de havde anholdt den pågældende. Herefter startede en proces om udlevering, og Tyskland meddelte i den forbindelse, at de 12 forhold vedrørende overtrædelse af straffelovens § 232 ikke var strafbart efter tysk ret, og derfor ikke kunne begrunde udlevering. Tyskland endte med ikke at udlevere den pågældende. Sagen blev derfor trukket tilbage fra retten i februar 2017.

Sagen blev i april 2019 forelagt af politiet, da der var en aktiv efterlysning i SIS, som skulle revideres efter tre år. Politiet oplyste, at der ikke i perioden siden anholdelsen i Tyskland var modtaget oplysninger om, at tiltalte skulle være truffet i andre lande. Politiet anførte i indstillingen, at det manglende udleveringsgrundlag i Tyskland ikke efterlader andre muligheder end at lade sagen afvente, til tiltalte enten indfinder sig i Danmark, eller rejser til et andet land, hvor der eventuelt ville være grundlag for udlevering. Henset til sagens alder og forholdenes karakter blev sagen indstillet til slutning efter § 721, stk. 1, nr. 3. Statsadvokaten tiltrådte indstillingen under henvisning til, at der ikke siden anholdelsen var modtaget oplysninger om, at tiltalte skulle være truffet i andre lande eller indrejst til Danmark, og fandt derfor, at ressourceforbruget ikke stod mål med den forventede straf.

Det skal i forhold til sagen bemærkes, at der var tale om fortrinsvist milde forhold af § 232, hvor krænkelserne var sket ved tale. Der sås dog enkelte forhold, hvor der tillige var sket berøring i begrænset omfang.

Sagen er interessant i den kontekst, at den viser den situation, hvor den pågældende ikke muligt kan udleveres til videre strafforfølgning. Man må på den baggrund lægge til grund, at der er gjort

udtømmende forsøg på at få vedkommende strafforfulgt i Danmark, men grundet tysk lovgivning var der ikke grundlag herfor.

Forsøg på afklaring af tilstedeværelsen af den sigtede skal ses i tæt relation med den forløbne tid, og det virker til, at det ene kan være en forudsætning for, eller skal være der i samspil med, den anden.

Kravet om, at der skal være foretaget forsøg på at finde vedkommende, bygger nok lidt på de samme overvejelser som ved sondringen omkring forældelse ovenfor. Det ligger imidlertid det ekstra hensyn ind over, at gentagne forsøg på at finde personen eller forkynde for pågældende, uden det er lykkedes, opfylder kravet om vanskeligheder ved sagens behandling.

Det må imidlertid også overvejes, hvad alternativet til at slutte sagen i givet fald ville være. Den eneste anden mulighed er at lade sagen ligge og afvente, indtil den sigtede eventuelt dukker op. Viser personen sig i udlandet, skal man forsøge at få personen udleveret til videre strafforfølgning, og kan man ikke det, har sagen måske ligget i flere år og afventet uden afklaring for forurettede, ligesom at den jævnligt vil koste ressourcer at behandle for politiet og anklagemyndigheden.

Dukker vedkommende op i Danmark, er det nok uproblematisk at fortsætte eller igangsætte den videre forfølgning, men chancen herfor kan ikke antages at være stor, og hvis personen endelig gør, vil det nok i langt de fleste tilfælde ligge flere år ude i fremtiden.

Det må endvidere antages, at der skal være foretaget aktuelle og nylige forsøg på at finde eller få forkyndt for den pågældende, jf. en sag fra 2016, hvor der skete afvisning af indstillingen under henvisning til, at der ikke i knap 4 år havde været rettet henvendelse til de udenlandske myndigheder.

7.5 Kriminalitetens art og derved følgende straf

Kriminalitetens art og den derved følgende straf spiller en væsentlig rolle i behandlingen og afgørelsen af sagerne. Der er et ret tydeligt skifte, som det fremgår af tabel 8.3, for hvornår der sker slutning under henvisning til ressourceforbruget i forhold til den forventede straf.

Er der tale om personfarlig kriminalitet, særligt hvis den er grov som for eksempel efter straffelovens § 245 om kvalificeret vold, er der ikke sket slutning i en eneste sag, hvor der derimod er sket slutning i 50 % af sagerne om almindelig vold efter straffelovens § 244. Tilsvarende er der ikke sket tiltrædelse i en eneste sag, hvor forholdet er omfattet af straffelovens § 266 om trusler. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at der endvidere kun begrænset er sket tiltrædelse af sager, hvor forholdet er omfattet af straffelovens § 276 om tyveri. Det kan dog være et udtryk for, at sagerne ikke er tilstrækkeligt oplyst, jf. ovenfor under pkt. 7.4, eller at den sigtede ikke kan findes.

Der er ganske ofte, når det gælder det grovere kriminalitet, henvist til, at kriminalitetens art er for grov til, at der kan ske slutning på det pågældende tidspunkt.

Et sådant eksempel kan udledes fra følgende sag:

Sag nr. 8

Politiet forelagde i februar 2020 en sag vedrørende grov vold mod en kvinde og dennes børn. Forholdene skulle være begået i perioden 2012 til 2013. Der blev i september 2014 rejst tiltale i sagen, uden at det dog var muligt at forkynde for tiltalte. Politiet anfører i indstillingen, at tiltalte stod registreret som værende udrejst siden maj 2014, men er imidlertid truffet i august 2014, ligesom forurettede oplyste at have haft kontakt med den pågældende i september 2014.

Politiet anfører som begrundelse for indstillingen blandt andet til ovenstående, ligesom at der ikke sås at være andre efterforskningsmuligheder, i det den tiltalte kunne befinde sig over alt i verden, og det var således ikke muligt at sende retsanmodninger afsted.

Statsadvokaten afviste indstillingen under henvisning til, at der var tale om en sag om gentagen vold efter straffelovens § 245 mod sigtedes hustru og mindreårige børn, at det ikke kunne udelukkes, at det på et tidspunkt lykkedes at udfinde sigtede, og at sagen ikke var forældet. Henset til det strafbare forholds grove karakter fandtes sagen ikke at kunne påtaleopgives på daværende tidspunkt.

Man kan således se, at en afgørende del af begrundelsen er, at der er tale om alvorligere kriminalitet, ligesom der i øvrigt er henvist til, at det ikke kan afvises, at sigtede returnerer til Danmark. Afgørelsen tjener således til oplysning af begge områder.

For så vidt angår kriminalitetens art kan nedenstående sag tjene til yderligere eksempel.

Sag nr. 9

Politiet forelagde i oktober 2019 en sag om tiltalefrafald under henvisning til ressourcer i en sag vedrørende overtrædelse af blandt andet straffelovens § 245 og § 266, trusler, hidrørende fra marts 2016. Der blev i maj 2016 rejst tiltale herfor sammen med blandt andet § 276.

Der blev herefter syv gange forsøgt berammet hovedforhandling, senest i juli 2019. En af de væsentligste vanskeligheder var at få forkyndt for forurettede, der var udenlandsk statsborger og formentlig udrejst til personens hjemland inden for EU. Der har herunder været forsøg på forkyndelse i udlandet, da såvel tiltalte som forurettede sås udrejst, men uden at det dog var muligt. Forurettede sås på et tidspunkt med adresse i Danmark, men adressen var ubeboet, ligesom forsøg på forkyndelse på andre måder ikke havde kunnet lade sig gøre.

Særligt vedrørende tiltalte havde denne i en periode fra januar 2018 til oktober 2019 været udrejst. På den baggrund indstillede politiet, at der blev meddelt tiltalefrafald for samtlige sagens forhold.

Statsadvokaten tiltrådte ikke indstillingen. Der blev blandt andet henvist til, at der alene var forløbet 3,5 år fra sagens hovedforhold var begået. Det blev endvidere anført, at "sagens forhold 1 og 2 er af så grov en beskaffenhed, at det allerede af den årsag findes betænkeligt at meddele

tiltalefrafald". Endelig blev lagt vægt på, at skylden ikke kunne anses for at være utvivlsom, i det sigtede havde nægtet sig skyldig.

De refererede sager er alene et udsnit af de forelagte sager. Som det fremgår af tabel 8.3, er der ikke sket tiltrædelse i nogen af de lidt mere alvorlige sager. Det drejer sig om alle sager, der involverer straffelovens § 245, § 288 og § 266.

De faktuelle forhold i sag nr. 2 er imidlertid lidt interessant. Forurettede kunne ikke findes, og der kunne ikke ske forkyndelse for den pågældende – hvilket i øvrigt også var tilfældet for sigtede. Sigtede havde imidlertid indfundet sig i landet igen, hvilket formentlig har haft en indflydelse på resultatet. Men det er stadig et vægtigt argument, at forurettede var væk, navnlig når dette sammenholdes med den forløbne tid siden gerningen. Hensynet til forurettede i sagen kan dermed siges ikke at være aktuelt, da denne qua sin udrejse og forsvinden må formodes ikke at have en særlig vægtig interesse i, at sagen føres til dom.

Begrundelsen i den ovenfor refererede sag lægger sig i slipstrømmen af sagen ovenfor og giver en god ide om, hvilken anvendelse der er af bestemmelsernes tredje led om den straf, der i givet fald kan forventes idømt. Skal man lægge vægt på tallene, og den overfor refererede sag, er grænsen for at tiltræde indstillinger formentlig i sfæren omkring straffelovens alvorligere personfarlig kriminalitet.

Imidlertid er der stadig den mindre alvorlige kriminalitet tilbage, så som tyveri, almindelig vold, dokumentfalsk med videre. Som det fremgår af tabel 8.3, er der sket tiltrædelse i markant flere sager om milde forhold,⁵¹ og det må således antages, at der kan ske tiltrædelse af sager vedrørende disse forhold, så længe de øvrige betingelser naturligvis er opfyldt, herunder navnlig den forløbne tid.

Det hører naturligvis med til resultaterne, at der for alle sagers vedkommende er tale om hele slutninger, og i en del tilfælde enkelte forhold.

⁵¹ Indeholdt blandt andet under "øvrige" i tabellen.

7.6 Sager, hvor der er sket udvisning

I sager, hvor der er sket udvisning, hvad enten det er gældende for 2 år, eller udvisningen er gældende for bestandig, kan det af tallene i tabel 8.6 ses, at der sker væsentlig flere tiltrædelser, når den sigtede er udvist, end når det modsatte er tilfældet.

Det forekommer imidlertid bemærkelsesværdigt, at der nærmest ikke skelnes til den tid, der er forløbet siden gerningen, eller den periode, hvor i et indrejseforbud er gældende. En sag fra 2020 illustrerer emnet:

Sag nr. 10

En person var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, ved medio maj 2019 at have tildelt en person i tjeneste flere slag på overkrop og i hovedet. Tiltale var ikke rejst, i det det var blevet anbefalet, at personen skulle mentalundersøges, og det havde i en periode ikke været muligt at opnå kontakt med henblik på gennemførelse af en sådan. Personen var ved Udlændingestyrelsens afgørelse ultimo maj 2019 blevet nægtet asyl, og blev i den forbindelse meddelt indrejseforbud i to år. Personen blev ultimo januar 2020 udsendt.

Sagen blev forelagt i februar 2020 med indstilling om påtaleopgivelse efter retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3, for forholdet vedrørende § 119, stk. 1. Politiet anførte i indstillingen, at personen en uge forud for indstillingen i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand var blevet frifundet i en sag om overtrædelse af straffelovens § 244. Anklagemyndigheden havde lagt vægt på, at sigtede ville blive udsendt kort forinden hovedforhandlingen.

Statsadvokaten tiltrådte indstillingen med den begrundelse, at sigtede var blevet udvist ved en dom i 2011, at han ved afgørelsen i maj 2019 var blevet nægtet asyl, og i den forbindelse tillige var blevet nægtet indrejse i 2 år. På denne baggrund, og da sigtede var udrejst, tiltrådte man indstillingen.

Det skal dog nævnes, at der foreligger en sag fra 2019, hvor der ikke tiltrædelse, blandt andet under henvisning til, at det meddelte indrejseforbud, der var af to års varighed, ville udløbe en

bestemt dato 10 måneder efter statsadvokatens afgørelse, og under henvisning til den korte tid, der var forløbet, kunne det ikke afvises, at sigtede ville rejse ind i landet igen.

Til modsætning herfor kan til illustration tjene en sag, hvor der var sket udvisning i 6 år, men hvor det ved afgørelsen blev tillagt vægt, at det ikke kunne afvises, at vedkommende vendte tilbage efter endt indrejseforbud.

Sag nr. 11

En person var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, ved i oktober 2013 at have sparket en polititjenestemand i ansigtet. Politiet anfører i indstillingen, at det på baggrund af sagens oplysninger kunne lægges til grund, at der var anholdelsesgrundlag, og at det måtte kunne bevises, at sigtede havde sparket polititjenestemanden. Forholdet er undergivet en forældelsesfrist på 10 år. Sigtede var i november 2013 blevet udsendt af Danmark med et indrejseforbud på 6 år.

Sagen blev forelagt i juni 2017 med indstilling om, at sagen blev påtaleopgivet under henvisning til, at forholdet var begået knap 4 år forinden, og at der ikke ville blive taget skridt til en international efterlysning af vedkommende. Der blev endvidere lagt vægt på, at en indrejse forud for indrejseforbuddet ophør ville blive straffet særskilt, og at sigtede herefter på ny ville blive udvist.

Indstillingen blev ikke tiltrådt af statsadvokaten. Der blev ved afgørelsen lagt vægt på forholdet, § 119, stk. 1, ved spark i ansigtet, og at forholdet var undergivet en forældelsesfrist på 10 år. Der blev videre lagt vægt på, at forholdet ikke ville være forældet, hvis sigtede på ny indrejste efter ophøret af indrejseforbuddet. Endelig anføres det, at forholdet er af så grov en karakter, at der ikke kunne ske opgivelse af påtale på daværende tidspunkt.

Det er således bemærkelsesværdigt, at der er i to sager om overtrædelse af, i dette tilfælde, samme bestemmelse, foreligger forskellige resultater. Det forekommer endvidere bemærkelsesværdigt, at der sker tiltrædelse ved indrejseforbud i 2 år, men ikke ved et indrejseforbud gældende i 6 år. Det skal dog rettelig anføres, at den ovenfor refererede sag hidrører fra 2017, og kan således være udtryk for en gammel praksis.

For så vidt angår sager, hvor der er sket udvisning, nærmest uanset periode, er det imidlertid absolut tendensen, at der sker tiltrædelse af indstillingen, hvad enten den drejer sig om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald. Der er dog, som også illustreret ovenfor, nogle enkelte afvigere. En sag fra 2019 kan således tjene til en vis illustration, i det perioden for udvisning dog ikke fremgår af sagen, men alene, at denne er udvist ubetinget:

Sag nr. 12

En person var tiltalt for overtrædelse af tilholdsloven ved at have overtrådt et meddelt tilhold. Personen var tidligere blevet meddelt et tiltalefrafald for overtrædelse af tilholdet i maj 2018. Sagen blev forelagt i marts 2019. Forholdet i nærværende sag var begået i januar 2019. Det fremgår af sagen, at sigtede var udeblevet fra afsoning i januar 2018, og var siden hen udrejst til Mellemøsten i februar 2019 uden, at indrejseforbuddet var blevet forkyndt for sigtede. Strafudgangspunktet i sagen var fængselsstraf. På denne baggrund blev sagen indstillet til slutning efter ressourcebestemmelserne.

Statsadvokaten afslog imidlertid, og henviste i begrundelsen til kriminalitetens karakter, derunder, at der var tale om overtrædelse af tilhold i gentagelsestilfælde, at sigtede delvist havde erkendt, og at der alene var forløbet en måned siden udrejsen. Der blev endelig lagt vægt på, at sigtede havde været bosat i Danmark siden primo 2010 og frem til udrejsen, hvorfor det ikke med sikkerhed kunne afvises, at sigtede ikke ville vende tilbage.

Uanset om hovedvægten i sagerne tiltrædes, må det, som ovenstående sager illustrerer, naturligt og altid være en konkret vurdering, om der kan ske tiltrædelse af indstillingen. Der er imidlertid en tendens til, at der sker tiltrædelse uden at tillægge sagens øvrige forhold en væsentlig betydning, med mindre sigtedes tilknytning til Danmark er meget markant. Det forekommer dog bemærkelsesværdigt, at der ikke sker tiltrædelse i den netop refererede sag, men det kan skyldes, at det meddelte udrejseforbud kan have været af kort varighed. Uanfægtet, at der må være en markant tilknytning til landet i form af, at sigtede måske har kone og børn her, eller har boet her i en længere årrække, ville det nok være mest i tråd med praksis, at der var sket tiltrædelse af indstillingen, dog med det forbehold, at det ikke fremgår, hvor længe personen var udvist.

Hertil skal bemærkes en sag fra 2019, hvor der skete tiltrædelse af indstillingen, og hvor den pågældende var udvist for bestandig. Sagen omhandlede overtrædelse af udlændingeloven, straffelovens § 244, jf. § 247 og § 291. Afgørelsen blev truffet alene under henvisning til, at den pågældende var udvist for bestandig. Set i det lys sammenholdt med tabel 8.6 kan det være nærliggende at antage, at sager, hvor den sigtede er udvist for en kortere eller længere årrække samt den pågældendes udrejse er effektueret, er tilstrækkeligt grundlag til at meddele et tiltalefravald eller en påtaleopgivelse.

Dette skal imidlertid ses i lyset af, at såfremt den pågældende er udvist, vil det af navnlig to grunde forekomme som et uforholdsmæssigt stort spild af ressourcer at fortsætte forfølgningen.

Den første årsag er, at det vil forekomme hovedløst at fortsætte forfølgningen i en sag, hvor den pågældende ikke har lov til at opholde sig i landet. Skulle sagen føres videre, skulle man hente personen hjem til Danmark, forudsat denne kunne findes, føre en retssag, lade personen afsone en eventuel dom, og derefter sende personen ud af landet igen, såfremt indrejseforbuddet ikke var udløbet endnu. Var indrejseforbuddet udløbet, ville det være mindre mistænkeligt at gøre det, og det ville da nok også kunne blive tilfældet, hvis man lægger vægt på sagen fra 2019 nævnt ovenfor umiddelbart inden sag nr. 11.

Den anden årsag er, at i sager, hvor der er sket udvisning, må formålet med udvisningen være, at den pågældende ikke skal indfinde sig i landet i en kortere eller længere periode. Dette formål ville blive udvisket, hvis anklagemyndigheden skulle hente personer hjem til strafforfølgning alene med det formål at gennemføre en retssag. Det må endvidere overvejes, om man med en sådan praksis, hvis den eksisterede, på den måde tilsidesætter udvisningen og så at sige ophæver den, hvis man på den måde inviterer udviste personer ind i landet.

Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at der ikke rigtigt skelnes til udvisningsperioden. En del af begrundelserne angiver, at der ikke kan ske tiltrædelse af indstillingen, da det ikke kan afvises, at den pågældende indfinder sig i landet igen, jf. for eksempel sag nr. 12 ovenfor. Sammenholdes dette med det forhold, at der lægges stor vægt på den tidsmæssige udstrækning, virker det

besynderligt, at der sker tiltrædelse af en sag, hvor der alene er meddelt et indrejseforbud i to år. Chancen for, at en person med indrejseforbud returnerer, er formentlig den samme som den situation, at en person har været udrejst i to år uden et forkyndt indrejseforbud.

Om det er udtryk for, at et indrejseforbud efter nyere praksis nærmest automatisk udløser en tiltrædelse, er usikkert, men der er en god formodning for det. Det er dog fortsat vigtigt at holde sig for øje, at de andre betingelser fortsat skal være opfyldt.

Der er dog en kategori af sager, hvor der ikke er et eksempel på, at der er sket afvisning af indstillingen, og det er sager om overtrædelse af udlændingelovgivningen.

7.6.1 Sager om overtrædelse af udlændingeloven

Der er en særlig kategori af sager, hvor der oftere, og i praksis hver gang, meddeles slutning af sagen. Det er sager vedrørende overtrædelse af udlændingeloven, hvor den pågældende er dømt til udvisning, og hvor den er blevet effektueret. Overtrædelserne, der slutes, drejer sig om udlændingelovens bestemmelser om overtrædelse af pålagt opholds-, melde-ø, og underretningspligt.

Det fremgår af bemærkningerne til udlændingeloven, at det forudsættes, at anklagemyndigheden vil kunne frafalde tiltale eller opgive påtale efter retsplejelovens § 721 og 722 i de tilfælde, hvor den pågældende alene er sigtet eller tiltalt for overtrædelse af udlændingelovens regler om opholds-, melde- eller underretningspligt.

Det er således også det, der i sagerne er begrundelse for at slutte dem. Man kan således sige, at udlændingelovens bemærkninger anføres som hjemmel til at meddele et tiltalefrafald eller en påtaleopgivelse i medfør af ressourcebestemmelserne eller andre bestemmelser i retsplejelovens § 721 eller § 722, når sagen omhandler en overtrædelse af udlændingelovens bestemmelse. Hjemlen er hjemmehørende i udlændingelovens § 62 a.

Er der sigtet for andre forhold end ovenstående, må en slutning efter ressourcebestemmelserne således følge de almindelige betingelser herfor.

7.7 Herboende

Den sidste kategori, der er interessant at gå nærmere i dybden med, er personer bosat i Danmark.

Der er forelagt i alt 7 sager med personer, der var herboende. Af disse sager er alene en sag tiltrådt med baggrund i ressourcebestemmelserne, og en sag tiltrådt efter retsplejelovens § 722, stk. 2. Sagen, der blev sluttet efter ressourcebestemmelserne, er følgende sag:

Sag nr. 13

En person på over 80 år var sigtet, og senere tiltalt, for skattesvig af særlig grov karakter ved i en længere årrække at have undladt at betale korrekt skat. Der var nedlagt påstand om frihedsstraf samt en syvcifret tillægsbøde.

Sagen blev oprindeligt forelagt i april 2018 med indstilling om påtaleopgivelse efter retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3. Politiet anførte i indstillingen, at personens forsvarer, da denne var indtrådt i sagen i januar 2017, oplyste, at tiltalte i 2015 var blevet ramt af en række helbredsmæssige udfordringer. Politiet indhentede på den baggrund en lægeerklæring, der blandt andet anførte, at tiltaltes kognitive funktioner var blevet væsentligt nedsat, at tale foregik via lyde og blink med øjnene, og at tiltalte, grundet hans helbredstilstand ikke vil kunne deltage i møder af længere varighed. Politiet indstillede på den baggrund, og da der var tale om en ikke tidligere straffet person samt under henvisning til sagsbehandlingstiden på over fem år, til, at der skete påtaleopgivelse. Der blev endvidere henvist til, at det ikke ville være proportionalt at beramme et større antal retsdage af kort varighed, ligesom dommens resultat, hvis tiltalte blev fundet skyldig, ville ende med en rent betinget dom af et års varighed.

Statsadvokaten afviste indstillingen med den begrundelse, at sagen havde en så grov karakter, at påtale ikke burde opgives på baggrund af tiltaltes helbred eller alder, ligesom praktiske vanskeligheder ikke kunne føre til, at påtalen opgives i sådan en sag.

Politiet forelagde imidlertid sagen på ny i december 2019, igen med indstilling om påtaleopgivelse efter samme bestemmelse. Tiltaltes forsvarer havde i forsommeren 2019 indhentet en fornyet

lægeerklæring, hvoraf fremgik, at tilstanden ikke var forbedret, at tiltaltes kun kunne sidde oppe i en halv time, før han blev træt og usammenhængende, og at lægen vurderede, at tiltaltes tilstand ikke ville forbedre sig, samt at det var tvivlsomt, om tiltalte kunne deltage i kortere retsmøder. Forsvareren havde i øvrigt anført, at denne ikke fandt, at sagen kunne gennemføres uden tiltaltes tilstedeværelse.

Politiet fandt på baggrund af den fornyede lægeerklæring ikke, at sagen ville være mulig at gennemføre, uanset, at sagen blev berammet med en lang række kortere møder, og at en sådan berammelse i øvrigt ville belaste bevisbedømmelsen. Politiet lagde endelig vægt på, at sagsbehandlingstiden havde været usædvanlig lang, og henviste i den forbindelse til, at den samlede sagsbehandlingstid inden dom kunne forventes at foreligge i retten antages at være i strid med principperne i EMRK om retten til afgørelse inden rimelig tid.

Statsadvokaten tiltrådte indstillingen med den begrundelse, at der henset til tiltaltes helbredstilstand var udsigt til en uforholdsmæssig lang sagsbehandlingstid i forbindelse med en eventuel hovedforhandling, at der ved en eventuel domfældelse var udsigt til en betinget dom på ikke over 1 års betinget fængsel, og henviste i øvrigt til vurderingen af, at sagen ikke ville kunne gennemføres uden tiltaltes tilstedeværelse.

Sagen er interessant i den kontekst, at formålet med bestemmelserne, besparelse af ressourcer, må gøre sig lige så gældende for herboende som for personer, der enten er udrejst eller forsvundet. Det kan således, i overensstemmelse med bestemmelsernes formål, være på et hvilket som helst stadie af sagen, at ressourcevurderingen foretages. I dette tilfælde blev retssagsprocessen taget i betragtning. Det har formentlig været et element i vurderingen, at den sigtede var over 80 år gammel.

Modsat er der tale om 5 sager, hvor der ikke er sket tiltrædelse af indstilling om slutning på ressourcer. Årsagerne varierer, ligesom begrundelserne for ikke at tiltræde varierer lidt. Fælles for dem alle er dog, at der er tale om herboende personer.

Ser man på den foreliggende praksis, stemmer det godt overens, at der ikke sker tiltrædelse. Navnlig for så vidt angår de forelagte tilfælde, må der lægges til grund, at der i visse tilfælde er tale om almindeligt forekommende situationer, der ikke kan antages at kunne begrunde en slutning efter ressourcerne.

Der er dermed også lagt en undergrænse for anvendelsen af bestemmelsen.

7.8 Andre slutningsmåder – 722, stk. 2, 722, stk. 1, nr. 4, jf. 89.

Slutning med tiltalefrafald efter retsplejelovens § 722, stk. 2, kan forekomme, hvor der foreligger særlig formildende omstændigheder eller andre særlige forhold, og påtale ikke kan anses for påkrævet af almene hensyn. Til denne gruppe af sager hører blandt andet sager vedrørende udlændinge, der er udrejst af landet, og strafforfølgningen derfor er blevet umuliggjort eller dog vanskeliggjort i en sådan grad, at omkostningerne og besværet med at søge den gennemført ikke ville stå i rimeligt forhold til sagens betydning.⁵²

Der forekommer nogle enkelte sager vedrørende denne situation, men den ses ikke så anvendt, om end der er hjemmel hertil. Den anvendes dog i visse situationer, ligesom den almindelige ressourceslutning anvendes. Der er dermed ikke en skarp linje mellem anvendelsen af de to bestemmelser. Nedenstående sag kan tjene til eksempel for en sag, hvor der er sket slutning efter retsplejelovens § 722, stk. 2:

Sag nr. 14

En person var sigtet for overtrædelse af blandt andet straffelovens § 119, § 121 og § 288. Forholdene vedrørende § 119 og § 121 var tidligere forelagt statsadvokaten som påkrævet, og denne havde tiltrådt indstilling om at rejse tiltale herfor i november 2017. Sigtede fandtes på baggrund af en mentalerklæring udfærdiget i december 2017 til sagen omfattet af straffelovens § 69.

⁵² Møller, J., Talevski, O., Thønnings, P., Bang-Pedersen, U.R., Kommenteret Retsplejelov Bind III, 10. udgave, Djøf Forlag, 2018, noten til stk. 2

Tiltalte var i april 2018 kommet ud for en ulykke, hvor den pågældende havde pådraget sig et alvorligt hovedtraume. Hovedtraumet havde medført, at det fra erklæring fra Kriminalforsorgen fra december 2018 fremgik, at sigtede nu måtte forventes at høre til personkredsen omfattet af straffelovens § 16.

Der blev berammet hovedforhandling i februar 2019. Umiddelbart forinden skrev tiltaltes forsvarer til politiet, at tiltalte var blevet svært handicappet på grund af hovedtraumet, og derved var ude af stand til at give møde i retten. Hovedforhandlingen blev derfor aflyst. Forsvareren henviste i øvrigt til skrivelse fra retspsykiatrien, hvoraf fremgik, at en mentalundersøgelse ikke kunne gennemføres fyldestgørende.

På denne baggrund tog politiet kontakt til tiltaltes bosted, der oplyste, at tiltalte var blevet delvist lam, delvist havde mistet talen og var bundet til en kørestol, og havde behov for pleje døgnet rundt. Personalet på bostedet oplyste desuden, at der ikke var udsigt til bedring i tilstanden, og at personalet vurderede, at tiltalte ikke ville kunne give møde i retten.

Politiet indstillede på denne baggrund, at der principalt skete tiltalefrafald på ressourcer, subsidiært at tiltale frafaldes efter retsplejelovens § 722, stk. 2. Politiet henviste i særdeleshed til, at det ville blive vanskeligt at fastslå, om sigtede ville være omfattet af straffelovens § 16, og at sigtede, hvis fundet skyldig, forventedes at blive anbragt på et handicaptilbud tilsvarende det, sigtede var på i forvejen.

Statsadvokaten tiltrådte med undtagelse af et enkelt forhold indstillingen med baggrund i retsplejelovens § 722, stk. 2. Der blev særligt lagt vægt på hovedtraumet og virkningerne heraf, at der ikke kunne forventes bedring i tilstanden, og at sigtede, såfremt denne blev dømt, ville blive placeret på tilsvarende måde. Det sidste forhold blev ikke tiltrådt, da der ikke forelå utvivlsom skyld.

Netop det, at der ikke sker tiltrædelse af det sidste forhold, er egentlig en interessant problemstilling. Det rejser nemlig spørgsmålet, hvad sagen så skal slutes efter. Det er

nærliggende at antage, at man herefter kan slutte den efter retsplejelovens § 721, stk. 1, nr.3 om ressourcer. Der foreligger imidlertid intet i sagen med oplysninger, om det herefter er blevet foretaget.

Lægges det til grund, at afgørelsen ikke opfyldte betingelserne for tiltalefrafald efter ressourcer, må det overvejes, om betingelserne for påtaleopgivelse efter den tilsvarende bestemmelse. Som anført ovenfor under pkt. 6.6 må der kunne stilles højere krav til at opgive påtale end at frafalde tiltale efter ressourcer. Dette medfører umiddelbart, at påtaleopgivelse efter ressourcer ikke kan anvendes.

Påtaleopgivelse efter bestemmelsens nr. 2 om bevisets stilling må tillige udelukkes, i det politiets indstilling om tiltalefrafald må tolkes som, at politiet mener at kunne føre bevis for skyld, og endelig kan bestemmelsens nr. 1 heller ikke anvendes, da sigtelsen under alle omstændigheder ikke har vist sig grundløs.

Det må dog imidlertid anføres, at i det tilfælde, at der i den resterende sag er sket tiltalefrafald under henvisning til, at påtale ikke kan anses for påkrævet af almene hensyn, ville det forekomme yderst besynderligt, at man for det resterende enkelte forhold, der i øvrigt i den samlede sag ville have haft yderst begrænset betydning for strafudmålingen hvis fundet skyldig, skulle føre en straffesag. Det forekommer således som et tilfælde af ressourcespild, hvis det skulle blive resultatet, alene fordi der ikke direkte er en hjemmel til at slutte sagen. Omvendt har sigtedes skyld ikke været utvivlsom, hvorfor en eventuel slutning efter ressourcer alligevel skal foretages som en påtaleopgivelse.

Det må antages, at der ikke er sket slutning af forholdet ved statsadvokaten, da kompetencen hertil ligger ved politiet selv, jf. forelæggelsesreglerne i pkt. 7.1. Det må ligeledes antages, at der ikke er noget til hinder for at slutte sagen i medfør af reglerne om påtaleopgivelse efter ressourcer, da det henset til sagens øvrige omstændigheder må anses for at være et ressourcespild at føre sagen, og da den straf, der eventuelt udstod, alene skulle udmåles i bødeniveau. Det kan endvidere anføres, at årsagen til, at politiet ikke selv sluttede forholdet, må

findes i den begrundelse, at der var tale om en samlet slutning af en sagskompleks, og den samlede sag derfor alligevel skulle foreligges statsadvokaten.

Den anden gruppe, der i visse tilfælde sluttet sager efter, er retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 4, jf. straffelovens § 89. Denne gruppe er ved statsadvokaten journaliseret under en anden journalgruppe, hvorfor der ikke har været adgang hertil.

7.9 Sammenfattende

Der kan sammenfattende anføres, at det mod forventning ikke er muligt at sige noget om anvendelsen af bestemmelserne, for så vidt angår beskæring af sager. Det forekommer iøjnefaldende, at bestemmelserne ikke anvendes til det, som der var hovedformålet med dem, nemlig at kunne fremme sagsbehandlingen af straffesager ved at skære de sager til, hvor der var strafmæssigt plads til det. Bestemmelsen anvendes endvidere ikke til at slutte sager mod medsigtede, der alene har en lille andel i sagen.

Dette kan skyldes flere ting. Den første forudsætning for, at der kan ske beskæring af sager ved statsadvokaten er, at der sker forelæggelse af sager fra de enkelte politikredse. Det er uvist, hvordan bestemmelserne anvendes ved politikredsene, men ser man på de forelagte sager, virker det til, at politiet forelægger de sager, hvor der ikke ses at være mulighed for at slutte sagen på anden måde.

Det kan endvidere skyldes, at der ikke er opmærksomhed på anvendelsen heraf. Skal man bruge de seneste tal, skete der alene slutning af 115 sager efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 5, i 2018.⁵³ Der forefindes imidlertid ikke tilsvarende tal for påtaleopgivelser. Det kan tyde på, at der ikke er den opmærksomhed omkring det, som der kunne være, og som flere parter ville kunne drage fordel af.

⁵³ Danmarks statistik,
<https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningservice/Dokumentation/hoekvalitetsvariable/kriminalitet---konfererede-sager/kon-afgtypko>

Det kan iagttages, at bestemmelserne anvendes som grundlag til at slutte enkeltsager eller mindre sagskomplekser med samme sigtede. Af disse er der en meget væsentlig andel, hvor der sker slutning, fordi de er udrejst eller udvist. Bestemmelsens formål som angivet under pkt. 6 kan således ikke ses at ligge til grund for anvendelsen ved statsadvokaten. Dette er dog som konsekvens af, at politiet ikke indstiller sager til beskæring efter bestemmelserne, hvilket er en forudsætning for, at der kan ske anvendelse af bestemmelserne ved statsadvokaten.

Derimod ses bestemmelserne anvendt som grundlag for at slutte sager, der ikke med sikkerhed ville kunne blive sluttet med hjemmel i andre bestemmelser.

Det mest markante er, at der primært sker tiltrædelse af sager, hvor der er sket udvisning. Det står således for en stor del af de tiltrædelser, der har været, og der henvises i den sammenhæng både til sager mod udviste, hvor der er tale om "almene" strafbare handlinger, og hvor der er tale om overtrædelser af udlændingelovens bestemmelser om opholds-, melde- og underretningspligt.

De gældende hensyn bag bestemmelserne, navnlig hensynet til sigtede og hensynet til ressourcerne, ses derimod ikke tydeligt iagttaget. Det forekommer ikke med et ressourcehensyn for øje, at det skal være så vanskeligt at meddele en slutning efter bestemmelsen. Det må dog høre med til fortællingen, at det at have en sag liggende ved politiet, der på et tidspunkt skal foretages en mindre behandling af, må antages ikke at være den mest ressourcekrævende proces.

Det næste element er, at der skal være foretaget alle forsøg på at udfinde vedkommende. Som nævnt skal der ret meget til, før man kan meddele en slutning på ressourcer i forhold til denne situation.

Set i forhold til bestemmelsens 1. led, som anført under pkt. 6.1, hæfter situationen sig til den videre sagsbehandling, og tager en vurdering af mulighederne herfor. Det kan i den betragtning forekomme som en betragtning af sagens fortsatte vanskeligheder, hvis der ikke ses at være mulighed for at finde vedkommende. Omvendt er hensigten med bestemmelsen, at der kan ske slutning på et tidligere stadie af sagen, så at anlægge et krav om, at ethvert forsøg på at udfinde

vedkommende kan forekomme unødigt strengt. Modsat må det anføres, at hensynet til retshåndhævelsen må vægte tungt i den situation, således sigtede ikke bare kan gemme sig kort tid, og derefter vende tilbage med en sluttet sag som resultat.

Dernæst ses der, i forhold til straffens længde og dermed forholdene, at være en kraftig tendens til, at der ikke kan ske slutning, når der er tale om en grovere kriminalitet. Selv ved forholdsvist korte påstande om ubetinget fængsel kan der spottes en tilbageholdenhed til at slutte sagen. Hensynene bag dette rationale er nok, at det ikke med baggrund i økonomisk tænkning kan forsvares at opgive forfølgningen af mere grove forhold. Retsfølelsen ville nemt kunne blive krænket i befolkningen, hvis man nåede et punkt, hvor der kunne ske fuldstændig slutning af grovere forhold, fordi det blev for dyrt.

Det må imidlertid tages i betragtning, at hjemlen til at meddele dem er der, også når der er tale om mere alvorlige forhold. Som nævnt i indledningen vil der med næsten fuldstændig sikkerhed ikke kunne sluttet sager om meget alvorlig kriminalitet som drab, voldtægt eller lignende, ligesom det må antages at være tvivlsomt, om der kan ske slutning af alvorligere tilfælde af økonomisk kriminalitet. Der må imidlertid være et større rum, end det, der for nuværende praktiseres.

Gennemgangen af sager viser endeligt, at der ved politikredsene hersker en vis usikkerhed omkring den nærmere anvendelse af bestemmelserne. Der ses således at være et markant antal sager, der afvises i forhold til antallet af forelæggelser. Der kan derfor være behov for en afklaring af forholdene omkring den nærmere anvendelse af ressourcebestemmelserne ved de enkelte politikredse, ligesom et øget fokus kunne frigøre ressourcer, navnlig i de større sager.

Dog forekommer mulighederne for at slutte sager som en påtaleopgivelse væsentligt bredere generelt end de gør for at meddele et tiltalefrafald. Dette hænger muligvis sammen med, at skylden ikke altid er utvivlsom, ligesom at en stor del af de sager, hvor den sigtede er udvist, er forelagt som påtaleopgivelser. Der ses således ikke at være nemmere adgang til at meddele den ene slutningsform frem for den anden.

8 Kriterier for at meddele slutning på ressourcer

I forhold til at udlede kriterier for at kunne meddele slutninger i forhold til ressourcerne lægges der vægt på samtlige oplysninger, der fremgår af pkt. 7 i det hele ovenfor.

Formålet med at forsøge at statuere kriterier er indledningsvist som et forsøg på at supplere anvendelsesanalysen, dernæst er det et forsøg på at undersøge hvad navnlig bestemmelsens 2. og 3. led medfører af begrænsninger, og dermed muligheder.

Det første, der må konkluderes, er, at der skal være forløbet en vis tid siden gerningen. Med baggrunden i navnlig tabellerne må det lægges til grund, at er der forløbet fire år eller mere siden gerningen, er der væsentligt større chance for at der kan ske tiltrædelse. Navnlig, når der tages højde for alderen af praksis, ses det, at der i den nyere praksis er et mere udtalt fokus på den forløbne tid.

Det næste, der nødvendigvis må konkluderes, er, at skal der ske en fuldstændig slutning af en sag, må der indledningsvist være foretaget udtømmende forsøg på at finde den pågældende. Der differentieres ikke særligt mellem de skridt, der ikke er foretaget, og dem, der er. Det er herefter ikke afgørende. Det må dog imidlertid fastlægges, at oplysningerne om forsøg på at finde tiltalte eller få forkyndt for denne skal have en vis aktualitet.

Man kan således anlægge den vinkel, at der hersker en form for et umulighedskriterie. Med dette menes der, at sagen ikke har udsigt til at kunne opnå retsforfølgning, i hvert fald ikke inden for en ganske lang tidsperiode. En af de begrundelser, der jævnligt ses, er, at det ikke kan afvises, at sigtede returnerer til landet, eller alternativt dukker op i et andet land, så den pågældende kan udleveres til strafforfølgning. Denne begrundelse, sammen med det forhold, at der skal ske udtømmende forsøg på at finde sigtede og forsøge forkyndelse for denne, taler i denne retning.

Sagen skal således være udsigtsløs, have udtømmende forsøg på at finde personen og forkynde for pågældende, og der skal være forløbet mere end 4 år, før bestemmelsens 1. led kan siges at være opfyldt.

Der er dog naturligvis modifikationer hertil, og undtagelsen er, at er den pågældende udvist for en periode af 6 år eller mere, er der en klar sammenhæng mellem udvisningsperioden og en tiltrædelse af resourceslutning. Dette hænger dog imidlertid godt sammen med kriteriet om den forløbne tid og det ovenfor nævnte umulighedskriterie. Der kan i disse sager ikke stilles krav om, at der er foretaget forsøg på at finde vedkommende eller forsøg på forkyndelse for den pågældende.

Et umulighedskriterie hænger dog ikke sammen med lovens formål og bemærkninger. Navnlig formålet er væsentligt at have sig for øje, når man snakker om disse bestemmelser. Det er imidlertid mindst lige så væsentligt at have hensynet til retshåndhævelsen for øje, og da formålet med bestemmelserne ikke er, at der skal ske hele slutninger, men beskæringer, må retshåndhævelsessynspunktet have en væsentlig betydning i forhold til kriteriet.

Det næste, der må konkluderes, er, at alvorligere kriminalitet ikke kan indeholdes i en slutning efter ressourcer, når der er tale om hele slutninger. Der er således alene en enkelt sag, hvor der er sket tiltrædelse, når der har været tale om alvorligere kriminalitet (§ 288), og her blev indstillingen tiltrådt i medfør af retsplejelovens § 722, stk. 2. Da retssagen intet formål tjente, ligesom det forekom nærmest umuligt at gennemføre en eventuel retssag henset til sigtedes helbredstilstand, forekommer det da også mest rigtigt.

Den nærmere grænse for, hvornår et forhold bliver for alvorligt, kan nok ikke helt defineres. Det er imidlertid væsentligt at have for øje, at der ses at være en tendens til, at forhold, der angår mildere straffelovsovertrædelser, eller særlovsovertrædelser, har en væsentlig større mulighed for tiltrædelse end ellers.

Det sidste led, 2. led om sagens betydning, ses ikke at have slået tydeligt igennem i praksis. Man kan sagtens betragte praksis omkring bestemmelsernes 2. og 3. led som sammenfaldende, hvilket naturligvis ikke er forkert, da der er overlappende hensyn. Ud fra en naturlig forståelse

forekommer det dog mest naturligt, hvis hensynet bag begrænsningerne på baggrund af sagens alvor henhører under bestemmelsernes 3. led.

9 Konklusion

Sammenfattende kan det konkluderes, at bestemmelserne ikke nyder den anvendelse ved Statsadvokaten i Viborg, som den var tiltænkt.

Der ses, på baggrund af forelæggelserne, at være et behov ved politiet for at kunne slutte sager, som blot ligger og bliver gamle, uden mulighed for at gøre noget ved dem. En række af de forelagte sager ville således ikke umiddelbart kunne sluttet, hvis ikke man havde ressourcebestemmelserne.

Man kan således sige, at ressourcebestemmelserne har fundet sit eget lille anvendelsesområde, som udfylder et hul, der ellers ville have været der. Særligt retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3 ses at kunne anvendes, hvor der ikke er andre muligheder. Der er lidt et vakuum mellem påtaleopgivelse på bevisets stilling, jf. § 721, stk. 1, nr. 2, og mulighed for at tildele et tiltalefrafald efter en hvilken som helst bestemmelse i retsplejelovens § 722. Vakuummet opstår i den situation, hvor der ikke er udsigt til, at man kommer videre med sagen, men hvor der samtidig ikke er utvivlsomhed om den sigtedes skyld, og denne situation løser retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 3.

Man kan umiddelbart udlede, at der er anlagt en ret streng linje i forhold til at meddele slutning på ressourcer. I forhold til den givne mulighed, forekommer det i hvert fald tydeligt, at man ikke anvender bestemmelsernes muligheder fuldt ud. Dette kan der naturligvis være mange årsager til.

Det kan skyldes, at der alene er tale om hele slutninger, og man dermed ikke vil åbne for meget op for anvendelsen af hensyn til retshåndhævelsen. Det kan skyldes, at man anlægger et væsentligt hensyn til den forurettede, der må stå med en ærgerlig fornemmelse, hvis der er for vid adgang til at slutte sager med baggrund i ressourcerne, og den forurettede dermed ikke får den oprejsning, han eller hun måske havde forventet. Linjen kan være udtryk for hensynet til lighedsprincippet, hvorefter alle, der har begået den samme forbrydelse, skal straffes lige, og der derved sker en

skævdeling, hvis der er nemmere adgang til at slutte en sag, blot fordi personen ikke befinder sig i landet. Det ville imidlertid også udhule meningen med udleveringsaftaler, hvis dette blev tilfældet.

Det rejser imidlertid spørgsmålet om, hvordan sådanne sager så sluttet. Som det er anført under pkt. 3, er ressourcespørgsmålet et bredt emne, og der er givetvis lejlighed til at slutte sager, der kunne omfattes af bestemmelsen, på anden måde, for eksempel efter de almindelige regler om påtaleopgivelser. Denne finder imidlertid kun anvendelse, hvor der er tilstrækkelig tvivl om sigtedes skyld, og begrundelsen skal også kunne holde, jf. begrundelsesforpligtelsen i forvaltningslovens § 24. Men i sager, hvor der ikke er en forurettet, der direkte kan klage, som det er tilfældet med mange bestemmelser, kan det ikke afvises, at det forekommer. Navnlig de fleste færdselslovsovertrædelser, narkotikaovertrædelser og en længere række af straffelovens bestemmelser ses ikke at have en direkte forurettet.

Det kan imidlertid ikke siges at være i overensstemmelse med hensynet bag strafferetsplejen, hvis det er tilfældet. Det skal understreges, at der ikke er baggrund for i projektet eller i øvrigt at antage, at det forholder sig sådan. Man må blot stille sig selv spørgsmålet, om det forekommer, da der er mulighed at træffe ressourcemæssige dispositioner, der går under radaren, da de begrundes i andre bestemmelser end den direkte hjemlede.

Det kan endvidere anføres, at de bekymringer, der eventuelt har været ved indførelsen af bestemmelserne relateret til en bredere anvendelse af opportunitetsprincippet, ikke har haft hold i længden. Der ses således et forholdsvist snævert anvendelsesområde, hvor der som udgangspunkt stilles store krav til anvendelsen. Dette betyder desuden, at brugen af bestemmelsen varetager de hensyn, der er til navnlig retshåndhævelsen og indretningssynspunktet, ligesom der ses at være taget et stort hensyn til den forurettede i praksis.

Det kan dog afsluttende anføres, at der kan være behov for en generelt større åbenhed omkring anvendelsen og kriterierne herfor, navnlig af hensyn til praktikerne. Dette vil endvidere medføre, at der vil kunne en gennemsigtighed og offentlighed i retsplejen, lidt hen ad den åbenhed der er

ved domstolene. Dette vil desuden sikre retssikkerheden for borgeren, og give et bredere indblik i anvendelsen og processen i det strafferetlige system.

10 Litteraturliste

Litteratur

- Kistrup, M., Poulsen, J.L., Røn, J., Rørdam, T., Straffeprocessen, 3. udgave, 1. opslag, Karnov Group, 201
- Munk-Hansen, C., Retsvidenskabsteori, 1. udgave, 1. opslag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2014
- Møller, J., Talevski, O., Thønnings, P., Bang-Pedersen, U.R., Kommenteret Retsplejelov Bind III, 10. udgave, Djøf Forlag, 2018
- Nielsen, G.T., Straffesagens gang, 5. udgave, 3. opslag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2011
- Rigsadvokaten, Forelæggelse og indberetning mv. (13.09.2019), Anklagemyndighedens Vidensbase
- Vestergaard, J., Straffeproses – grundtræk af dansk strafferetspleje, 2. udgave, 2. opslag, Gjellerup, 2019
- Bønsing, S., Almindelig forvaltningsret, 3. udgave, 3. oplag, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 2013

Love og bekendtgørelser

Bekendtgørelse af lov om rettens pleje (Retsplejeloven), Senest ved lovbekendtgørelse nr. 938 af 10.09.2019

Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven), Senest ved lovbekendtgørelse nr. 976 af 17.09.2019

Lovbemærkninger og forarbejder

- Betænkning 1066, Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, betænkning fra et udvalg nedsat af justitsministeren, København, 1986, fundet på dab.dk: http://kb-prod-dab-01.kb.dk:8080/wayback/20151119135935/http://www.statensnet.dk/betaenkninger/1001-1200/1066-1986/1066-1986_pdf/printversion_1066-1986.pdf

Yderligere

Danmarks statistik

- <https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningservice/Dokumentation/hoejkvalitetsvariable/kriminalitet---konfererede-sager/kon-afgtypko>

76 sager ved Statsadvokaten i Viborg, der har været anvendt ved analysen

11 Anslagsside

1 Indledning

Politiets, og det o
imidlertid sjælden
hensynet til resso
op omkring at ove
overholde en række forpligtelser for dermed at opnå en række rettigheder. En af disse
rettigheder er, at borgeren kan have tiltro til, at hvis borgeren bliver udsat for et strafbart forhold,
vil samfundet gøre sit for at stille den strafskyldige til ansvar.

Det forekommer derfor lidt som en selvmodsigelse, at straffesystemet kan se bort fra pligten om
at strafforfølge visse sager, når der ikke er ressourcer til det. Det kan forekomme vanskeligt at
finde en tilsvarende bestemmelse i for eksempel skattelovgivningen, hvorefter ressourcer kan
begrunde et ophør af forsøg på inddrivelse, fordi det er for dyrt. Det kan endvidere forekomme

